

Natuurtoets inclusief voortoets recreatieterrein Nieuw Hulckesteijn

11 februari 2009

Natuurtoets inclusief voortoets recreatieterrein Nieuw Hulckesteijn

Verantwoording

Titel	Natuurtoets inclusief voortoets recreatieterrein Nieuw Hulckesteijn
Opdrachtgever	RGV
Projectleider	Niels Bronsgeest
Auteur(s)	Katrien Bijl
Projectnummer	4598945
Aantal pagina's	56 (exclusief bijlagen)
Datum	11 februari 2009
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale versie. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
afdeling Water
Handelskade 11
Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 69 99 11
Fax (0570) 69 96 66

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001.

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding.....	9
1.1 Aanleiding en doel	9
1.2 Natuurbeschermingswetgeving	9
1.3 Onderzoeksmethode	10
1.4 Belangrijke uitgangspunten	11
1.5 Leeswijzer	12
2 Locatie en ontwikkeling	13
2.1 Situatie	13
2.1.1 Planlocatie	13
2.1.2 Directe omgeving	14
2.2 Beoogde ontwikkeling	14
3 Inventarisatie en toetsing Flora- en faunawet	17
3.1 Selectie van verwachte soorten	17
3.2 Samenvatting verwachte tabel 2 en 3-soorten	22
3.3 Toetsing aanwezige soortgroepen	22
3.4 Conclusies toetsing Flora- en faunawet	24
4 Inventarisatie en toetsing Natuurbeschermingswet 1998	27
4.1 Werkwijze	27
4.2 Natura 2000-gebied Arkemheen	28
4.3 Toetsing effecten	28
4.3.1 Vogelrichtlijnsoorten	28
4.3.2 Complementaire soorten	28
4.4 Natura 2000-gebied Veluwerandmeren	31
4.5 Toetsing effecten	33
4.5.1 Habitattypen	33
4.5.2 Habitatrichtlijnsoorten	34
4.5.3 Vogelrichtlijnsoorten	35
4.6 Natura 2000 gebied Eemmeer en Gooimeer Zuidoever	37
4.6.1 Cumulatieve effecten.....	38
4.7 Conclusies toetsing Natuurbeschermingswet 1998	39

5	Toetsing Ecologische Hoofdstructuur	41
5.1	Werkwijze	41
5.2	EHS Provincie Gelderland	42
5.3	EHS Provincie Flevoland	45
5.4	Toetsing effecten	47
5.4.1	EHS Gelderland	47
5.4.2	EHS Flevoland	48
5.5	Conclusies toetsing EHS	49
6	Conclusies en aanbevelingen	51
6.1	Flora en faunawet	51
6.2	Natuurbeschermingswet 1998	51
6.3	Ecologische Hoofdstructuur	51
6.4	Aanbevelingen	51
7	Literatuur	55

Bijlage(n)

1. Kaarten
2. Toelichting natuurbeschermingswetgeving
3. Detailgegevens vogelsoorten Veluwerandmeren

1 Inleiding

Dit rapport bevat een toetsing van de geplande ontwikkeling op recreatieterrein Nieuw Hulckesteijn op de vigerende en relevante natuurbeschermingswetgeving. Dit hoofdstuk bevat (elementaire) informatie over de geplande werkzaamheden binnen het plangebied in relatie tot de natuurbeschermingswetgeving en de wijze waarop hieraan is getoetst.

1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van RGV heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor de verplaatsing en uitbreiding van de jachthaven, vernieuwing van het dagrecreatiegebied en het realiseren van recreatiewoningen met bijbehorende faciliteiten en infrastructuur op recreatieterrein Nieuw Hulckesteijn. De beoogde ontwikkelingen en activiteiten zijn gedetailleerd beschreven in hoofdstuk 2.

In deze rapportage wordt antwoord gegeven op de vraag:

Welke natuurbeschermingswetgeving is voor de beoogde ontwikkeling/activiteit relevant, in hoeverre is de geplande ontwikkeling mogelijk strijdig met deze wetgeving en welke consequenties zijn daar aan verbonden?

1.2 Natuurbeschermingswetgeving

De huidige natuurbeschermingswetgeving kan worden onderverdeeld in soortbescherming en gebiedsbescherming.

- Soortbescherming wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk
- Gebiedsbescherming wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998. Deze wet beschermt Natura 2000-gebieden en Beschermde en Staatsnatuurmonumenten. Voor activiteiten met een mogelijk effect op deze gebieden is toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk
- De planologische bescherming van gebieden aangemerkt als Ecologische Hoofdstructuur vindt primair plaats bij ruimtelijke procedures en andere vergunningaanvragen. Een uitgebreide beschrijving met betrekking tot natuurbeschermingswetgeving is opgenomen in bijlage 2

Direct ten zuiden van het plangebied bevindt zich Natura 2000-gebied Arkemheen en direct ten oosten ligt het gebied Veluwerandmeren. Ook ligt een deel van het plangebied (het dagrecreatieterrein en een deel van de jachthaven, zie bijlage 1) binnen de Ecologische hoofdstructuur.

Omdat de planlocatie nabij beschermd natuurgebied ligt én op voorhand niet kan worden uitgesloten dat de ontwikkeling daarmee een relatie heeft, is voor wat betreft de natuurbeschermingswetgeving niet alleen de Flora- en faunawet (bescherming van dier- en plantensoorten) maar ook de Natuurbeschermingswet 1998 en de Wet op de Ruimtelijke Ordening van toepassing. Toetsing aan de EHS (Wet op de Ruimtelijke Ordening) dient onderdeel te zijn van de Ruimtelijke Onderbouwing die opgesteld zal worden voor de ruimtelijke orderingsprocedure. In dit rapport is een inhoudelijke toetsing uitgevoerd (zie ook uitgangspunten genoemd in paragraaf 1.4).

1.3 Onderzoeksmethode

De mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en/of diersoorten is in eerste instantie bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Vrij beschikbare gegevens van het Natuurloket
- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data
- Een oriënterend veldbezoek op 14 november 2008
- Een natuureffectrapportage uitgevoerd in 2006 door ProCensus
- Een soortgericht onderzoek naar beschermde flora en fauna dat in de zomer door 2008 door ProCensus is uitgevoerd

Op basis van habitateisen, het oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden. Het veldbezoek betreft geen volledige inventarisatie, maar is erop gericht te controleren in hoeverre soorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen of in hoeverre de locatie voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. Ondanks dat het oriënterend veldbezoek in een relatief ongunstige periode van het jaar is uitgevoerd voor de meeste planten- en diersoorten kunnen hierdoor toch conclusies worden getrokken op de geschiktheid van het plangebied voor beschermde planten en dieren. Het soortgericht onderzoek door Procensus geeft vervolgens duidelijkheid over de vraag of de soorten waar het plangebied geschikt voor is daadwerkelijk in het plangebied voorkomen.

Ten aanzien van vigerend beleid, soortspecifieke informatie en andere gegevens is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Een totaaloverzicht is opgenomen in het slothoofdstuk "Literatuur".

1.4 Belangrijke uitgangspunten

Algemeen

- De extra vaarbewegingen beperken zich tot de bestaande vaargeulen
- De extra vaarbewegingen treden alleen op in het vaarseizoen. Deze loopt van maart tot en met oktober
- De toename van verkeer ten gevolge van de ontwikkeling leidt niet tot een, voor vogels, relevante geluidstoename. De verwachte geluidstoename moet nog blijken uit het akoestisch onderzoek dat in het kader van het planMER wordt uitgevoerd
- In de nieuwe situatie wordt verlichting met een uitstralend effect naar het buitengebied voorkomen

Verwijderen van groenstructuren/kappen van bomen

Oostkant Arkervaart:

- Het groen ten noorden en ten noordwesten (op de punt) van de camping verdwijnt
- Het groen aan de oostkant van de camping parallel van de Berencamperweg zal grotendeels in tact blijven, met uitzondering van de populierenrij en het groen direct ten oosten van de camping
- De sloot ten zuiden van de camping blijft liggen (er zal hoogstens een brug over komen voor eventuele toegang naar dat deel). Het groen in dit deel van het plangebied verdwijnt

Westkant Arkervaart:

- De sloot en het groen aan de rand van het recreatiegebied parallel van de Zeedijk blijft
- Het groen op de Vedderkade blijft
- Het groen op het deel van het huidige dagrecreatiegebied (bij de stranden/ligweiden) verdwijnt

De toetsing aan de EHS omvat het bepalen van mogelijke aantasting van de zogenaamde “wezenlijke waarden en kenmerken” van de EHS. Deze toetsing geeft een ecologisch-inhoudelijke indruk van het optreden van eventuele effecten op de EHS. Bij mogelijke effecten adviseren wij in overleg te treden met het relevante Bevoegd Gezag over eventuele mitigerende of compenserende maatregelen.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de huidige situatie en de beoogde ontwikkeling. Hoofdstuk 3 gaat in op de, vanuit de Flora- en faunawet beschermde, soorten die kunnen worden verwacht in het plangebied en op de toetsing van de beoogde ontwikkeling aan deze beschermde soorten. Vervolgens worden in hoofdstuk 4 de instandhoudingdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden besproken in relatie tot mogelijke negatieve effecten ten gevolge van de herinrichting op Nieuw Hulckesteijn . In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de Ecologische Hoofdstructuur. In hoofdstuk 6 staan ten slotte de conclusies en aanbevelingen.

Bijlagen

Bijlage 1 Kaarten

- A Overzichtskaart
- B Waarnemingen beschermde soorten binnen het plangebied

Bijlage 2: Toelichting natuurbeschermingswetgeving

Bijlage 3: Detailinformatie kwalificerende vogelrichtlijnsoorten Veluwerandmeren

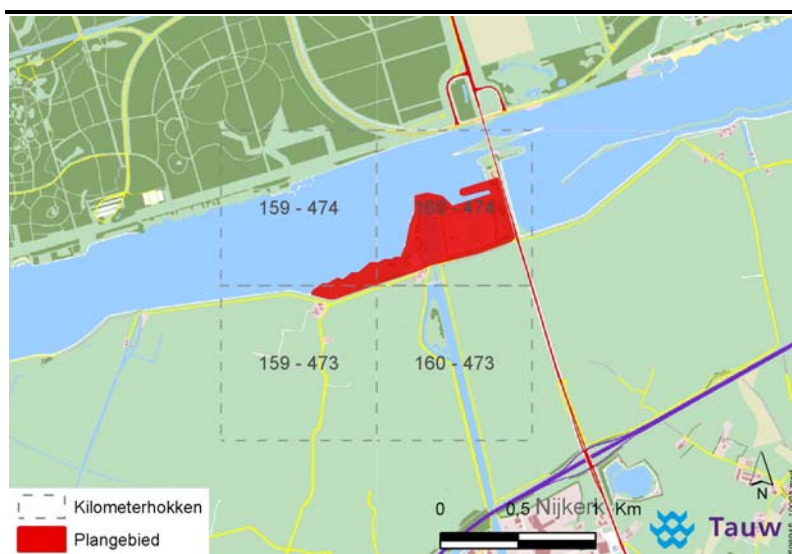
2 Locatie en ontwikkeling

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de huidige en toekomstige staat en gebruik van de planlocatie.

2.1 Situatie

Om (globale) locaties aan te duiden wordt in de ecologie veel gebruik gemaakt van een raster van kilometerhokken. Verspreidingsgegevens van dier- en plantensoorten worden veelal per kilometerhok gedocumenteerd. Het plangebied ligt in kilometerhokken 159/474 en 160/474.

Figuur 2.1 geeft de ligging van het plangebied en kilometerhokken weer.

Figuur 2.1 Ligging plangebied (globaal begrensd)

2.1.1 Planlocatie

Nieuw Hulckesteijn ligt aan de noordkant van de gemeente Nijkerk. Het gebied wordt ten noorden begrensd door het Nijkerkernauw. Aan de zuidkant loopt de Zeedijk met daarachter de polder Arkemheen. Ten oosten loopt de N301 (Berencamperweg), waarachter het Nulderneauw ligt.

In de huidige situatie bestaat de oostkant van het gebied uit een camping, met een aantal stacaravans (370 plaatsen, maximale bezetting 2250 personen), een kleine jachthaven, met 220 ligplaatsen, de Vedderkade met 30 passantenplaatsen en ongeveer 30 clandestiene ligplaatsen in de inham aan de noordoostkant van het plangebied. Vanuit deze inham wordt er ook illegaal

gerecreëerd met jetski's. Er is ook een vissershaven met ongeveer 100 ligplaatsen aanwezig aan de westkant van de Arkervaart.

Aan de westkant ligt een stuk grasland met een aantal (surf)strandjes bestemd voor dagrecreatie. Op dit terrein bevinden zich ook een aantal voorzieningen, zoals een kiosk, een toiletgebouw en een theehuis.

Het oostelijk en westelijk deel van Nieuw Hulckesteijn worden van elkaar gescheiden door de Arkervaart, die in verbinding staat met het Nijkerkernauw. Het plangebied is in de huidige situatie slechts beperkt toegankelijk voor dagrecreanten. Alleen het dagrecreatieterrein is openbaar toegankelijk.

2.1.2 Directe omgeving

In de directe omgeving van het plangebied liggen de Natura 2000-gebieden Arkemheen en Veluwerandmeren. op een afstand van ongeveer 6,5 kilometer ten westen van het plangebied ligt het Natura 2000-gebied Eemmeer en Gooimeer zuidoever. Een beschrijving van deze gebieden staat in respectievelijk hoofdstuk 4.3, 4.4 en 4.5.

Nieuw Hulckesteijn ligt in de zogenaamde Randmeerkust. Kenmerkend voor de Randmeerkust is de overgang tussen de beboste, hooggelegen stuwwal van de Veluwe via een overgangszone met landgoederen en houtwallen en via het open weidegebied naar de kuststrook van de randmeren. Ook de open klei-op-veenpolders Arkemheen en Oosterwolde aan de noordelijke en westelijke provinciegrens behoren tot dit gebied.

De Randmeerkust heeft een belangrijke functie voor de Meervleermuis. Omdat dit gebied voor wat betreft bodemopbouw en waterhuishouding goede potenties heeft als leefgebied voor de, in Nederland sterk afnemende, weidevogelpopulaties, behoort het daarnaast tot de meest waardevolle weidevogelgebieden van Gelderland. De kuststrook van de Randmeren biedt goede mogelijkheden voor versterking van rietmoerassen, die een aantrekkende werking hebben op met verschillende vogelsoorten.

Op nationaal niveau heeft de moeraszone langs de Randmeren tenslotte een belangrijke schakelfunctie in de nationale "natte as" (Lauwersmeer-Friese meren-Noordwest-Overijssel-Randmeren-Groene Hart-Biesbosch-Zeeuwse Delta) [Streekplanuitwerking provincie Gelderland, mei 2006].

2.2 Beoogde ontwikkeling

De geplande werkzaamheden bestaan uit de herinrichting van het gehele plangebied met verplaatsing en uitbreiding van de jachthaven, vernieuwing van het dagrecreatiegebied en het realiseren van nieuwe recreatiewoningen met bijbehorende faciliteiten, diensten en infrastructuur. Het terrein wordt, met uitzondering van de jachthaven, openbaar toegankelijk. De clandestiene ligplaatsen en de mogelijkheden voor jetskiën verdwijnen in de toekomstige situatie.

Voor de beoogde ontwikkeling wordt onderscheid gemaakt in een zogenaamd “tussenmodel” en een “maximaal” model. De verschillen staan in tabel 2.1 weergegeven:

Tabel 2.1

	Huidige situatie	Model tussen	Mode maximaal
Jachthaven	220	350 ligplaatsen	500 ligplaatsen
Passantenhaven	30	100	100
Werkhaven RWS		Oostzijde Arkervaart	Oostzijde Arkervaart
Camping	370 vaste standplaatsen	100 plaatsen direct ten westen van de N301	100 plaatsen direct ten westen van de N301
Verblijfsrecreatie		Realisatie van 300 bungalows met maximaal 3 woonlagen en parkeren, sommige recreatiewoningen krijgen een aanlegsteiger, toegankelijk vanuit de woning.	Realisatie van 400 bungalows
Dagrecreatie	In 2007 18.700 bezoekers per jaar (doelstelling is 35.000 bezoekers per jaar)	35.000 bezoekers per jaar, realisatie van vier stranden	35000 bezoekers per jaar, realisatie van vier stranden
Horeca		Realisatie van enkele restaurantjes (totale oppervlakte circa 1.000 m ²), ofwel geconcentreerd ofwel verspreid door het recreatiegebied Transformatie van de sluiswachterwoning aan de Arkersluis tot horecagelegenheid	Realisatie van enkele restaurantjes (totale oppervlakte circa 1.000 m ²), ofwel geconcentreerd ofwel verspreid door het recreatiegebied Transformatie van de sluiswachterwoning aan de Arkersluis tot horecagelegenheid
Recreatieve voorzieningen		Vernieuwen van recreatieve voorzieningen (winkel, fietsverhuur, et cetera)	Vernieuwen van recreatieve voorzieningen (winkel, fietsverhuur, et cetera)
Parkeervoorzieningen		Uitbreiding naar 800 parkeerplaatsen	Uitbreiding naar 800 parkeerplaatsen

Kenmerk R001-4598945KJB-mfv-V02-NL

3 Inventarisatie en toetsing Flora- en faunawet

In dit hoofdstuk worden de verwachte beschermde soorten besproken en wordt antwoord gegeven op de vraag: In welke mate worden door de Flora- en faunawet beschermde soorten planten of dieren door de beoogde activiteiten beïnvloed en is hiervoor een ontheffing van die wet noodzakelijk?

3.1 Selectie van verwachte soorten

Om een effecttoetsing uit te kunnen voeren, moet bepaald worden welke beschermde dier- en plantensoorten aanwezig zijn. In deze paragraaf zijn de aanwezige soorten van de Flora- en faunawet geselecteerd.

Wij hebben ons bij de te verwachten beschermde soorten, naast verspreidingsgegevens en deskundigenoordeel, voor een deel gebaseerd op de effectrapportage over de natuurwaarden ter plaatse van Nieuw Hulckesteijn, uitgevoerd in 2006 en op het nadere onderzoek dat in 2008 door ProCensus is uitgevoerd [ProCensus, 2006 en 2008 (concept)]. Omdat ten tijde van het (nadere) onderzoek naar effecten door ProCensus nog niet bekend was hoe de herstructurering van Nieuw Hulckesteijn eruit zou komen te zien, hebben wij de toetsing opnieuw gedaan op basis van de meest recente plannen voor herinrichting.

Beschermingscategorieën

In de Flora- en faunawet wordt onderscheid gemaakt in drie tabellen beschermde soorten: tabel 1-soorten (niet bedreigd), tabel 2-soorten (beschermde) en tabel 3-soorten (strikt beschermde). Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer, onderhoud of gebruik. Deze soorten worden daarom in dit rapport niet specifiek benoemd.

Onderzoeksintensiteit van het plangebied

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat het gebied waarin het plangebied ligt met wisselende mate van volledigheid is onderzocht op het voorkomen van de verschillende soortgroepen uit de drie beschermingscategorieën. Op basis van verschillende literatuurbronnen is nader bekeken welke door Flora- en faunawet beschermde soorten (tabel 2 of 3) in of in de omgeving van het plangebied voorkomen. Op basis van habitateisen, het oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden.

NB. Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld.

Flora

Ruim 100 plantensoorten worden beschermd door de Flora- en faunawet. Volgens de gegevens uit het Natuurloket zijn zowel kilometerhok 159/474 als 160/474 goed onderzocht op het voorkomen van vaatplanten. Op basis van deze gegevens komen kilometerhok 159/474 twee strikter beschermde plantensoorten (tabel 2-soorten) voor.

In de omgeving van het plangebied komen de volgende relevante beschermde soorten voor: Spaanse ruiter, Rietorchis, Muurbloem en Jeneverbes (tabel 2-soorten) [Meijden, R. van der, 1999, Heukels' Interactieve Flora van Nederland].

De Spaanse ruiter komt voor op natte, matig voedselarme grond in blauwgraslanden, duinvalleien en op heide- en veengrond. De Muurbloem komt hoofdzakelijk op oude (stads)muren of ruïnes voor. De Jeneverbes groeit in stuifzandgebieden en op droge heidegrond. Aangezien het plangebied aan geen van deze kenmerken voldoet, is het uitgesloten dat een van deze plantensoorten hier groeiplaatsen heeft.

De Rietorchis groeit op natte, matig voedselrijke grond en komt onder andere in graslanden voor [van der Meijden, 1996]. Op zich biedt het plangebied groeimogelijkheden voor deze soort. Tijdens ons oriënterend veldbezoek is geconcludeerd dat het plangebied door het intensieve gebruik en beheer zeer lage natuurwaarden heeft. Omdat dit onderzoek echter is uitgevoerd in een, voor planten, ongunstige periode in het jaar en er geen soortgericht onderzoek is geweest kunnen hier geen strikte conclusies uit worden getrokken.

ProCensus heeft in de zomer van 2008 wel nader onderzoek naar vaatplanten gedaan in het plangebied. Hieruit is eveneens gebleken dat er geen strikter beschermde plantensoorten in het plangebied voorkomen. Op basis van dit onderzoek kan met zekerheid het voorkomen van strikter beschermde plantensoorten (tabel 2- en 3 soorten) worden uitgesloten.

Zoogdieren

Zoogdieren worden in de Flora- en faunawet onderverdeeld in vleermuizen en overige zoogdieren. Vrijwel alle inheemse zoogdiersoorten worden beschermd door de Flora- en faunawet.

Op basis van de gegevens van het Natuurloket zijn zoogdieren redelijk tot matig onderzocht in de kilometerhokken waarbinnen het plangebied zich bevindt. Op basis van deze gegevens komen in het plangebied en de directe omgeving geen strikter beschermde (tabel 2- en 3-) zoogdiersoorten voor.

Op basis van gegevens uit de 'Atlas van Nederlandse zoogdieren' [Broekhuizen *et al.*, 1992, detailniveau 5x5 km] wordt verwacht dat ter plaatse van het plangebied de volgende relevante (tabel 2- en 3) beschermde soorten voorkomen: Waterspitsmuis (tabel 3), Das (tabel 3) en Eekhoorn (tabel 2).

Omdat het plangebied intensief wordt gebruikt is het uitgesloten dat er burchten van de schuwe Das in het gebied voorkomen. Omdat naaldbomen ontbreken, is het ook niet waarschijnlijk dat de Eekhoorn vaste verblijfplaatsen heeft. De Waterspitsmuis komt volgens de 'Atlas van Nederlandse zoogdieren' voor in Zuidelijk Flevoland. Qua kenmerken (aanwezigheid sloot met oevervegetatie en grasland) zou deze in het plangebied voor kunnen komen. Het plangebied wordt echter zo intensief gebruikt dat de schuwe Waterspitsmuis dit gebied niet als leefgebied heeft.

Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen worden strikt beschermd door de Flora- en faunawet (opgenomen in tabel 3 van de Flora- en faunawet, bijlage IV Habitatrichtlijn).

De "Atlas van de Nederlandse vleermuizen" [Limpens et al. 1997] geeft aan dat in het plangebied en de nabije omgeving de volgende vleermuissoorten kunnen voorkomen: Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis en Laatvlieger.

Uit het nader onderzoek van ProCensus is gebleken dat, met uitzondering van de Ruige dwergvleermuis, met zekerheid alle bovengenoemde soorten voorkomen in het plangebied. Van deze soorten (ook van de Ruige dwergvleermuis) komen foerageergebieden en/of vliegroutes voor in het plangebied en de directe omgeving. Met name de populierenrijen ten oosten van de camping zijn landschapselementen waar vleermuizen op hun vliegroute graag gebruik van maken, vanwege de ligging bij het water. Voor vaste verblijfplaatsen van vleermuizen is echter geconcludeerd dat er geen geschikte bomen of gebouwen aanwezig. Deze komen dus niet voor in het plangebied.

Vogels

De soortgroep vogels heeft een bijzondere status: Vaste verblijfplaatsen én functionele omgeving van een aantal specifieke vogelsoorten zijn jaarrond beschermd. Vaste verblijfplaatsen van vogels zijn bijvoorbeeld nestlocaties van uilen, jaarlijks gebruikte horsten van roofvogels en holen van spechten.

Gedurende het broedseizoen zijn tevens *alle* broedende vogels, de in functie zijnde nesten én de functionele omgeving hiervan beschermd. Niet elke vogel broedt in de meimaand. Sommige vogelsoorten zoals de Blauwe reiger (*Ardea cinerea*) en de Bosuil (*Strix aluco*), beginnen al in februari te broeden, andere vogels broeden nog in augustus. De meeste vogels in dorpen, steden en bossen broeden ongeveer tussen 15 maart en 15 juli. Moerasvogels en andere watervogels broeden meestal tussen 1 april en 15 augustus. Op het moment dat inheemse broedvogels bezig zijn met hun broedproces, mogen er geen verstorende werkzaamheden of activiteiten plaatsvinden, ongeacht de periode van het jaar (zie ook bijlage 2).

Op basis van de gegevens uit het Natuurloket zijn kilometerhokken 159/474 en 160/474 slecht onderzocht op het voorkomen van broedvogels en goed op het voorkomen van watervogels. Op basis van deze gegevens komen in kilometerhok 159/474 drie broedvogelsoorten voor en 58 watervogelsoorten. In kilometerhok 160/474 komt één broedvogelsoort voor en 60 watervogelsoorten.

Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn een aantal algemene vogelsoorten waargenomen zoals de Aalscholver, Huismus, Zilvermeeuw, Meerkooit, Ekster, Wilde eend, Houtduif, Kuifeend en Krakeend. Ook is een Buizerd gezien. Deze heeft echter geen vaste verblijfplaats in het plangebied. ProCensus meldt in haar nader onderzoek een nestplaats van een Ransuil ten noordoosten van de Arkervaart. Vaste verblijfplaatsen van Ransuilen zijn jaarrond beschermd [zie bijlage 2].

In de directe omgeving van het plangebied zijn de Kievit, Grutto, Blauwe reiger, Rietgans, Grauwe gans en Kleine zwaan gezien. De Kleine zwaan is als vogelrichtlijnsoort opgenomen voor Natura 2000-gebied Arkemheen. Zie hiervoor paragraaf 4.2.

Amfibieën

Alle inheemse amfibieënsoorten worden beschermd door de Flora- en faunawet. Volgens de gegevens van het Natuurloket is kilometerhok 159/474 niet onderzocht op het voorkomen van amfibieën. In kilometerhok 160/474 komen geen strikter beschermde amfibiesoorten voor (onderzoeksintensiteit matig).

Op basis van de gegevens van Ravon komen in het plangebied en de directe omgeving de strikt beschermde Poelkikker en de Rugstreeppad voor (tabel 3-soorten). ProCensus heeft tijdens soortgericht onderzoek in de zomer van 2008 waarnemingen van deze soorten gedaan in het plangebied. De Rugstreeppad is waargenomen aan de zuidkant van het recreatieterrein en de Poelkikker is gezien langs de sloot ten zuiden van het campingterrein.

Reptielen

Alle inheemse reptielensoorten worden beschermd door de Flora- en faunawet. Volgens de gegevens van het Natuurloket zijn beide kilometerhokken waarbinnen het plangebied zich bevindt niet onderzocht op het voorkomen van reptielen.

Op basis van de gegevens van Ravon kan in het plangebied en de directe omgeving de Levendbarende hagedis (tabel 2) voorkomen. Deze soort heeft een voorkeur voor een tamelijk dichtbegroeide en vochtige omgeving.

Tijdens het veldbezoek is geen geschikt biotoop gevonden voor de Levendbarende hagedis. Het is dan ook uitgesloten dat deze een vaste verblijfplaats heeft in het plangebied.

Vissen

Enkele vissoorten worden door de Flora- en faunawet beschermd. Volgens de gegevens van het natuurloket zijn de kilometerhokken niet onderzocht op het voorkomen van vissen.

Op basis van de gegevens uit de Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen kunnen in het plangebied of de directe omgeving de Kleine modderkruiper, Bermpje, Rivierdonderpad (tabel 2-soorten) de Grote modderkruiper en de Bittervoorn (tabel 3-soorten) voorkomen.

Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat de sloot ten westen van de Arkersluis geschikt is voor zowel kleine als grote modderkruipers. ProCensus heeft echter geen waarnemingen van deze soorten gedaan in de watergangen in het plangebied tijdens nader onderzoek in de zomer van 2008.

Dagvlinders

Diverse dagvlinders hebben een door de Flora- en faunawet beschermde status. Op basis van verspreidingsgegevens [Bos et al.,2006] kunnen in het plangebied of de directe omgeving het Heideblauwtje en de Rouwmantel worden verwacht. Het Heideblauwtje leeft in Nederland vaak op de overgang van droge naar natte heide. De Rouwmantel leeft in gevarieerde open bossen met wilgen op vochtige, zonnige plaatsen. Hoewel voor dagvlinders nooit volledig uit te sluiten is dat een beschermd exemplaar zich in of nabij het plangebied ophoudt, zal er gezien de omvang en het karakter van de ingreep, en de afwezigheid van geschikt biotoop, geen negatief effect op populaties van beschermde dagvlinders optreden.

Libellen

Diverse libellen zijn in de Flora- en faunawet als beschermde soort opgenomen. Op basis van verspreidingsgegevens [Dijkstra et al.,2002] worden binnen of nabij het plangebied geen beschermde libellen verwacht. Hoewel ook voor libellen nooit volledig uit te sluiten is dat een beschermd exemplaar zich in of nabij het plangebied ophoudt, zal er gezien de omvang en het karakter van de ingreep, en de afwezigheid van geschikt biotoop, geen negatief effect op populaties van beschermde libellen optreden.

Overige ongewervelden

Als ongewervelden zijn naast dagvlinders en libellen ook enkele kevers (Vliegend hert, Brede geelrandwaterroofkever, Gestreepte waterroofkever, Heldenbok, Juchtleerkever), weekdieren (Bataafse stroommossel, Platte schijfhoorn) en een kreeftachtige (Rivierkreeft) beschermd door de Flora- en faunawet. Het plangebied en directe omgeving voorzien voor geen van deze soorten in een geschikt habitat. De aanwezigheid van en effecten op deze soorten worden dan ook uitgesloten.

3.2 Samenvatting verwachte tabel 2 en 3-soorten

Op basis van de verspreidingsgegevens uit de beschikbare literatuurbronnen en het oriënterend veldbezoek zijn in tabel 2.4.1 de soorten weergegeven, waarvan verwacht wordt dat deze in of in de nabije omgeving van het plangebied voor kunnen komen. In de tabel zijn alleen de zwaarder beschermde soorten opgenomen (tabel 2 en 3). De licht beschermde soorten (tabel 1) waarvoor veelal een vrijstelling geldt, zijn niet genoemd. Rode Lijst soorten zonder beschermde status zijn evenmin opgenomen.

Tabel 2.1 Beschermde soorten (tabel 2/3) die op basis van verspreidingsgegevens, veldbezoek en deskundigenoordeel in of in de nabije omgeving van het plangebied aanwezig kunnen zijn

Soortgroep	Verwachte soorten (tabel 2/3)
Flora	<i>Geen tabel 2- of 3 soorten</i>
Zoogdieren	<i>Geen tabel 2- of 3 soorten</i>
Vleermuizen	Foerageergebieden en/of vliegroutes van Meervleermuis, Watervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger (tabel 3)
Vogels (vaste verblijfplaatsen)	Ransuil
Reptielen	<i>Geen tabel 2- of 3 soorten</i>
Amfibieën	Poelkikker, Rugstreeppad (tabel 3-soorten)
Vissen	<i>Geen tabel 2- of 3 soorten</i>
Dagvlinders	<i>Geen tabel 2- of 3 soorten</i>
Libellen	<i>Geen tabel 2- of 3 soorten</i>
Overige ongewervelden	<i>Geen tabel 2- of 3 soorten</i>

3.3 Toetsing aanwezige soortgroepen

In de vorige paragrafen is beschreven in hoeverre dier- en plantensoorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen en/of in hoeverre het voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat effecten *met zekerheid* moeten kunnen worden uitgesloten. Wanneer effecten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, kan daarom specifiek nader onderzoek noodzakelijk zijn. Ook bij het aanvragen van een eventuele ontheffing, dient de aanwezigheid van de betreffende soort aangetoond te worden. In deze paragraaf is getoetst of het beoogde voornemen een effect kan hebben op de verwachte aanwezige beschermde soort(en). Een beschrijving van de Flora- en faunawet is opgenomen in bijlage 2.

Vleermuizen

In het plangebied kunnen foerageergebieden en vliegroutes van de Meervleermuis, Watervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis en Laatvlieger voorkomen. Dit wordt bevestigd door het nadere onderzoek dat in de zomer van 2008 door ProCensus is uitgevoerd. Van de Meervleermuis, die ook als kwalificerende soort is aangewezen voor het Natura 2000-gebied Veluwe- en Veluwezoom, is door ProCensus slechts één exemplaar aangetroffen. Dit duidt erop dat het terrein door deze soort niet intensief wordt gebruikt.

Met name de populierenrijen ten oosten van de camping en de aanwezige sloten in het plangebied zijn belangrijk voor het behoud van vliegroutes en foerageergebieden vleermuizen in het plangebied. Deze zullen in de toekomstige situatie voor een deel verdwijnen. Omdat de geplande ontwikkeling echter een lokaal initiatief is in het gehele leefgebied (de Randmeerzone) van de vleermuizen, wordt geen negatief effect verwacht als gevolg van deze ontwikkeling. Van extra verstoring door recreanten is bij het voornemen ook geen sprake. Het gebied wordt in de huidige situatie namelijk al intensief gebruikt.

Wel moet in de toekomstige situatie rekening worden gehouden met verlichting. In de omgeving van de nieuwe bungalows mag de verlichting niet toenemen ten opzichte van de huidige situatie. Hier dient bij de keuze van de verlichting rekening mee te worden gehouden. Ook tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden is het van belang dat er geen verstoring voor vleermuizen optreedt. Om dit te voorkomen moeten de werkzaamheden overdag uitgevoerd worden.

Vogels

De soortgroep vogels heeft een bijzondere status. Gedurende het broedseizoen zijn *alle* broedende vogels, de in functie zijnde nesten én de functionele omgeving hiervan beschermd. Vaste verblijfplaatsen én de functionele omgeving van een aantal specifieke vogelsoorten zijn echter jaarrond beschermd (een volledig overzicht is opgenomen in bijlage 2). Voor deze jaarrond beschermde, vaste vogelverblijfplaatsen geldt een vergelijkbaar beschermingsregime als voor de strikt beschermde tabel 3-soorten.

Verstorende werkzaamheden voor vogels, zoals het kappen van bomen, moeten buiten het broedseizoen plaatsvinden. Globaal loopt het broedseizoen van 15 maart tot 15 juli, de exacte data verschillen per soort.

De geplande ontwikkeling heeft een verstorend effect op de Ransuil. Zowel de vaste verblijfplaats als de functionele leefomgeving van de Ransuil zijn jaarrond beschermd. Omdat de nestlocatie in de nieuwe situatie verdwijnt (het groen wordt verwijderd om plaats te maken voor bungalows), verdwijnt hiermee ook de verblijfplaats van de Ransuil. Voor deze soort moet daarom een ontheffing van de Flora- en faunawet worden aangevraagd voor het verwijderen van de nestlocatie.

Amfibieën

In het plangebied zijn, tijdens nader onderzoek dat in de zomer van 2008 door ProCensus is uitgevoerd, de strikt beschermde Poelkikker en de Rugstreeppad (tabel 3-soorten) aangetroffen. In het leefgebied van de Rugstreeppad (waar de soort zich ingraaft) komt een strandje en een parkeerplaats. De sloot en het groen, parallel aan de Zeedijk blijven wel behouden. De groenstrook in het leefgebied van de Poelkikker verdwijnt. Deze wordt door de soort gebruikt om te overwinteren.

Omdat voor zowel de Rugstreeppad als voor de Poelkikker sprake is van aantasting van het leefgebied moet voor beide soorten een ontheffing van de Flora- en faunawet worden aangevraagd.

In bijlage 1B is te zien waar de belangrijke landschapselementen voor de verschillende beschermde soorten zich in het plangebied bevinden.

3.4 Conclusies toetsing Flora- en faunawet

In de onderstaande tabel zijn de beschermde tabel 2 en 3-soorten uit de Flora- en faunawet opgenomen waarvan niet uitgesloten kan worden dat zij geschaad worden door de ingreep. Eventueel overtreden verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet zijn eveneens weergegeven.

Tabel 3.1 Daadwerkelijk aangetroffen of verwachte beschermde soorten (Ffw tabel 2 of 3) die mogelijk geschaad worden door de ingreep

Soortgroep	Soorten planlocatie	Verbodsbepalingen*
Flora	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Zoogdieren	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Broedvogels, <i>tijdens broedseizoen</i>	<i>Werkzaamheden moeten buiten het broedseizoen worden uitgevoerd</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Broedvogels, <i>vaste verblijfplaatsen</i>	<i>Mogelijke aantasting verblijfplaats en functionele leefomgeving Ransuil</i>	<i>Artikel 11</i>
Vleermuizen	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Reptielen	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Amfibieën	<i>Mogelijke aantasting Poelkikker, Rugstreeppad</i>	<i>Artikel 11</i>
Vissen	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Dagvlinders	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Libellen	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Overige ongewervelden	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>

***Toelichting verbodsbepalingen tabel:** Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

De uitgangspunten die bij deze beoordeling zijn meegenomen staan vermeld in paragraaf 1.4.

De toetsing van de beoogde ingreep aan door de Flora- en faunawet beschermde natuurwaarden laat zien dat voor de Ransuil (zware toetsing volgens tabel 3), Poelkikker en Rugstreeppad (tabel 3-soorten) negatieve effecten worden verwacht. In bijlage 1B staat aangegeven waar deze soorten binnen het plangebied voorkomen. Voor deze soorten moet een ontheffing van de Flora- en faunawet worden aangevraagd voor aantasting van het leefgebied.

Ontheffing Flora- en faunawet

Een ontheffing van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd bij het ministerie van LNV. De proceduretijd van een ontheffingsaanvraag is ongeveer drie maanden, maar kan langer worden indien LNV aanvullende informatie nodig heeft voor de beoordeling van de aanvraag.

Voor tabel 3-soorten (extra beschermde soorten) kan alleen een ontheffing voor ontwikkelingen worden verleend indien aan de volgende criteria wordt voldaan:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing; Dat betekent dat er alternatieven (zowel voor de locatie als voorgenomen ruimtelijke ingreep) onderzocht moeten worden voor de in het geding zijnde activiteit
- Er is sprake van een “dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale en economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten”
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan de “gunstige staat van de instandhouding” van de soort op populatieniveau. Bij tabel 3-soorten kan het zijn dat schade aan een relatief klein aantal individuen al van invloed is op een (deel) populatie

Omdat het om een zogenaamde “zware toetsing” gaat (toetsing tabel 3-soorten) moet bij de ontheffingsaanvraag een compensatieplan worden bijgevoegd. In het compensatieplan moet de noodzaak tot het nemen van compenserende maatregelen verder worden uitgewerkt.

4 Inventarisatie en toetsing Natuurbeschermingswet 1998

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag: In welke mate vindt aantasting plaats van de instandhoudingsdoelen behorend bij Natura 2000-gebieden zoals bedoeld in de Natuurbeschermingswet 1998? Dit hoofdstuk bevat daarmee de 'Voortoets' (zie bijlage 2 voor een beschrijving van de voortoets).

4.1 Werkwijze

Natura 2000-gebieden (bestaande uit Vogel- of Habitatrichtlijngebieden) en Natuurmonumenten worden beschermd door de Natuurbeschermingswet 1998. Bij ontwikkelingen binnen door de Natuurbeschermingswet 1998 beschermde gebieden, kunnen negatieve effecten optreden. Ook kunnen effecten optreden wanneer een ontwikkeling in de omgeving van een beschermd gebied plaats vindt en het daarbij beïnvloedt. Daarnaast is het ook mogelijk dat gebieden, die een belangrijke relatie hebben met een beschermd gebied, beïnvloed worden en zo indirect een effect hebben op het beschermde gebied.

In bijlage 1 is te zien dat de locatie nabij de Natura 2000-gebieden Arkemheen en Veluwerandmeren gelegen is. De Veluwerandmeren zijn daarnaast aangewezen als "wetland". Omdat voor dit type gebieden dezelfde toetsing geldt als voor Natura 2000-gebieden is de toetsing aan de Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen hetzelfde.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag of het optreden van negatieve effecten *met zekerheid* kan worden uitgesloten (een zogenaamde *Voortoets*). Hiertoe is in kaart gebracht welke soorten en habitattypen als kwalificerende soorten zijn opgenomen voor de Natura 2000-gebieden, wat de instandhoudingdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden zijn en wat de relatie tussen het plangebied en de Natura 2000-gebieden is. Op basis van de bij Tauw aanwezige expertise en beschikbare literatuur wordt een uitspraak gedaan of het optreden van significant negatieve effecten al dan niet *met zekerheid* kan worden uitgesloten. Is er zeker geen sprake van negatieve effecten op de Natura 2000-gebieden, dan is er geen vergunning noodzakelijk. Eventuele stapeling van de negatieve uitwerking van verschillende soorten effecten (bijvoorbeeld een licht- of geluidtoename heeft geen significant negatieve gevolgen, maar wel als deze effecten in combinatie optreden) is meegenomen in de effectbeoordeling.

Wanneer uit de Voortoets blijkt dat mogelijke effecten op de instandhoudingdoelen niet zijn uit te sluiten, dan is er een zogenaamde '*Verslechtering- en verstoringstoets*' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure. Uit deze toetsing moet blijken of de mogelijke effecten *significant negatief* zijn (waarbij 'significant' in dit geval betekent dat één of meer van de

instandhoudingdoelen geschaad of belemmerd wordt). Wanneer uit de Voortoets blijkt dat er sprake is van negatieve effecten én deze *mogelijk significant negatief* zijn, dan is er een zogenaamde '*Passende beoordeling*' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure.

Een uitgebreide beschrijving van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in bijlage 2.

4.2 Natura 2000-gebied Arkemheen

Gebiedsbeschrijving

Arkemheen bestaat uit twee laaggelegen lege, open polders. Het 1580 ha groot gebied loopt langs de Randmeren, de Putterpolder en de Nijkerkerpolder. Natura 2000-gebied Arkemheen is van oorsprong een delta waar de laaglandbeken van de Veluwe en Gelderse Vallei in de voormalige Zuiderzee uitmondden. Tegenwoordig bestaat het gebied uit een zoetwaterdelta met graslanden een aantal rietlandjes. In 2000 is Arkemheen aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn [LNV, 2006].

Kwalificerende soorten: A037 Kleine zwaan (vogelrichtlijnsoort)

Arkemheen is aangewezen als Natura 2000-gebied vanwege de aanwezigheid van de Kleine zwaan. De gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van deze kwalificerende soort zijn beschreven in instandhoudingdoelen. Per kwalificerende soort staan deze doelen in de tekst beschreven.

4.3 Toetsing effecten

De toetsing van de mogelijke effecten van de beoogde ingreep is gekoppeld aan de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied. Arkemheen is alleen vogelrichtlijngebied en is specifiek gericht op het behoud van de Kleine zwaan. Daarnaast zijn er voor dit gebied complementaire soorten aangewezen. In onderstaande subparagraaf is de relatie van deze soorten met de ontwikkeling weergegeven.

4.3.1 Vogelrichtlijnsoorten

A037 Kleine zwaan.

4.3.2 Complementaire soorten

H1134 Bittervoorn.

H1145 Grote modderkruiper.

Complementaire doelen

Voor een beperkt aantal soorten en habitattypen, die sterk onder druk staan en waar duurzame instandhouding op Europees niveau in belangrijke mate afhankelijk is van de bijdrage van Nederland, zijn voor de Natura 2000-gebieden zogenoemde 'complementaire doelen' geformuleerd. Dit is gedaan om er voor te zorgen dat de beoogde en te bereiken gunstige staat van instandhouding wordt gerealiseerd. Voor Arkemheen zijn twee complementaire doelen opgesteld, namelijk voor de Bittervoorn en de Grote modderkruiper. De toetsing voor deze soorten verloopt op dezelfde manier.

Algemene doelen

- Behoud bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie
- Behoud bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd

A037 Kleine zwaan

De Kleine zwaan broedt op de arctische toendra en gebruikt West-Europa, waaronder Nederland, als overwinteringsgebied [Sovon, 2002, Bijlsma et al., 2001]. Hiermee is deze soort een wintergast in Nederland. De eerste individuen arriveren vanaf eind september in Nederland, waarna het merendeel in het tweede deel van oktober volgt. In februari vertrekken de meeste vogels weer uit Nederland. Het grasland in Arkemheen wordt met name in november gebruikt als foerageergebied. De Kleine zwaan voedt zich met oogstresten, Fonteinkruid en kranswieren. Het instandhoudingsdoel voor deze soort is "behoud van de omvang en kwaliteit van het leefgebied voor behoud van de populatie."

Tijdens het oriënterend veldbezoek is geconcludeerd dat het plangebied zelf niet van waarde is voor de Kleine zwaan. De overgang van seizoensgebonden gebruik naar jaarrond gebruik van Nieuw Hulckesteijn kan echter wel een negatief hebben op het instandhoudingsdoel van de Kleine zwaan in Arkemheen.

Gevoeligheid van de soort

De effectenindicator van het ministerie van LNV geeft aan dat de Kleine zwaan gevoelig is voor verzuring, verontreiniging, verstoring door geluid, verstoring door licht, verstoring door trilling, optische verstoring, verstoring door mechanische effecten, verandering in populatiedynamiek en een bewuste verandering in soortensamenstelling. Van de eerste twee effecten (verzuring en verontreiniging) is geen sprake bij de geplande ontwikkeling. Door het intensievere en bovendien jaarrond gebruik van het plangebied is echter wel sprake van een toename van geluid (onder andere verkeer) in de polder Arkemheen. Bij verstoring door geluid gaat het om onnatuurlijke geluidsbronnen die een stress- en/of vluchtreactie kunnen veroorzaken waardoor de Kleine zwaan wegtrekt uit Arkemheen. Ook kan de verwachte toename van het aantal dagrecreanten in het plangebied door een toename in het aantal bungalows leiden tot meer recreanten in Arkemheen. Dit kan eveneens een verstorend effect hebben op de overwinterende kleine zwanen in de polder, waardoor deze soort mogelijk in minder grote aantallen het gebied zal gaan gebruiken.

Verstorende effecten

Aangezien het gebied verkeersluw is en blijft (de ontsluiting vindt plaats over de, nu al drukke, Berencamperweg en niet langs de Arkervaart) zal er geen sprake zijn van een significante toename van geluid in Arkemheen. Ook de verwachte verkeerstoename op de N301 leidt alleen tot een lichte opschuiving van de geluidscontouren en niet tot een significante toename van geluid in het omliggende gebied.

Uitgangspunt hierbij is dat de toename van verkeer ten gevolge van de ontwikkeling niet tot een, voor de Kleine zwaan, relevante geluidstoename zal leiden. De verwachte geluidstoename moet nog blijken uit het akoestisch onderzoek dat in het kader van het planMER wordt uitgevoerd.

Bij de plaatsing van verlichting moet rekening worden gehouden met uitstraling naar het buitengebied. Dit voorkomt verstoring door verlichting in Arkemheen.

Verstoring door trilling treedt op bij werkzaamheden in de bodem of in het water. Mogelijk vinden er tijdens de aanlegfase heiwerkzaamheden plaats in Nieuw Hulckesteijn. De trillingen, die als gevolg van deze werkzaamheden tijdens de aanlegfase ontstaan, werken door naar het nabijgelegen Arkemheen. Deze werkzaamheden vinden echter tussen 15 juli en september plaats. Omdat de Kleine zwaan op dat moment niet aanwezig is in Arkemheen is er geen sprake van verstoring door trilling.

Optische verstoring treedt op door de aanwezigheid en beweging van mensen of voorwerpen die niet thuishoren in het natuurlijke systeem. De doelgroep voor Nieuw Hulckesteijn bestaat hoofdzakelijk uit waterliefhebbers. Deze zullen met name buiten het vaarseizoen, in de herfst-, en winterperiode, gaan wandelen in de omgeving van het plangebied, dus ook in Arkemheen. De polder Arkemheen is echter hoofdzakelijk voor vogelliefhebbers een interessant gebied, waardoor het aantal wandelaars vanuit Nieuw Hulckesteijn gering zal zijn. Daarnaast kunnen eventuele

wandelaars alleen op de paden blijven en niet in het directe leefgebied van de Kleine zwaan, doordat Arkemheen hoofdzakelijk uit particulier eigendom (weilanden) bestaat.

Voor de Kleine zwaan betekent dit dat, hoewel een effect niet volledig is uit te sluiten, er *met zekerheid geen significant negatief effect* is op het instandhoudingsdoel. Er dienen wel inrichtingsmaatregelen te worden genomen om extra verlichting van autoverkeer naar Arkemheen te voorkomen.

H1134 Bittervoorn en H1145 Grote modderkruiper

Voor beide soorten is het instandhoudingsdoel "Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie." Aangezien er geen effect is van de ontwikkeling op Nieuw Hulckesteijn naar de watergangen in Arkemheen is er geen sprake van een negatief effect op de instandhoudingsdoelen van deze soorten.

4.4 Natura 2000-gebied Veluwerandmeren

Gebiedsbeschrijving

De Veluwerandmeren bestaan uit het Drontermeer, Veluwemeer en Wolderwijd/Nulderauw. Deze wateren zijn ondiepe zoetwatermeren met een diepte van één tot vijf meter. Aan de Gelderse kant zijn de oevers grotendeels begroeid met een smalle rietkraag. Het Natura 2000-gebied wordt in het noorden begrensd door de Roggebotsluis en in het zuiden door de Nijkerkersluis, die direct ten oosten van het plangebied ligt.

Kwalificerende soorten

De Veluwerandmeren zijn aangewezen als Natura 2000-gebied vanwege de aanwezigheid van de onderstaande kwalificerende habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten. De gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van deze kwalificerende habitattypen en soorten zijn beschreven in instandhoudingsdoelen en zijn opgenomen in bijlage 3. Het gebied direct grenzend aan Nieuw Hulckesteijn is aangewezen als vogelrichtlijngebied. Omdat het habitatrichtlijngebied pas enkele kilometers verderop ligt, zijn effecten op kwalificerende habitattypen en habitatrichtlijnsoorten alleen mogelijk als gevolg van een toename van verkeersbewegingen en vaarbewegingen.

Kwalificerende habitattypen

H3140	Kranswierwateren
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

Kwalificerende habitatrichtlijnsoorten

H1149	Kleine modderkruiper
H1163	Rivierdonderpad
H1318	Meervleermuis

Kwalificerende vogelrichtlijnsoorten

A005	Fuut
A017	Aalscholver
A021	Roerdomp
A027	Grote zilverreiger
A034	Lepelaar
A037	Kleine zwaan
A050	Smient
A051	Krakeend
A054	Pijlstaart
A056	Slobeend
A059	Tafeleend
A061	Kuifeend
A068	Nonnetje
A070	Grote zaagbek
A125	Meerkoet
A298	Grote karekiet

Algemene doelen

- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie
- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd

4.5 Toetsing effecten

De toetsing van de mogelijke effecten van de plannen is gekoppeld aan de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied. Deze instandhoudingsdoelen zijn opgesteld voor habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten. In onderstaande subparagrafen is per categorie de relatie met de ontwikkeling weergegeven.

4.5.1 Habitattypen

H3140 Kranswierwateren en H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

De Veluwerandmeren zijn aangewezen als Natura 2000-gebied vanwege de functie voor twee habitattypen. Instandhoudingsdoelstelling voor deze soorten is “behoud oppervlakte en kwaliteit.”

De Veluwerandmeren bevatten de grootste, aaneengesloten oppervlakte van het habitatype kranwierwateren in Nederland. De vegetatie is nog steeds gevoelig voor veranderingen in de nutriëntgehalten. Beide habitattypen zijn landelijk aan het afnemen [www.minlnv.nl]. Uit navraag bij provincie Flevoland blijkt dat deze habitattypen in de Veluwerandmeren het juist goed doen. Deze typen komen overal in de Veluwerandmeren voor, maar wel alleen in de oeverzones [Bron: de heer N. Bolt, provincie Flevoland]. Het habitatype meren met krabbenscheer en fonteinkruiden komt voor een deel gemengd met kranwierwateren voor, maar is in de loop van de successie grotendeels naar de randen van de kranwievelden verdrongen: het type is hier samengesteld uit schedefonteinkruid, vooral aan de ondiepe zijde, en doorgroeid fonteinkruid aan de diepe zijde [Ontwerpbesluit Natura 2000-gebied Veluwerandmeren].

Gevoeligheid van de soorten

Beide habitattypen zijn volgens de effectenindicator van het ministerie van LNV zeer gevoelig voor oppervlakteverlies, verzilting en verdroging en gevoelig voor verzoeting, vernatting, verandering in stromingssnelheid en verandering in overstromingsfrequentie. De krabbenscheermeren zijn daarnaast gevoelig voor vermesting [www.minlnv.nl].

Verstorende effecten

Momenteel zijn er 220 ligplaatsen en 30 passantenplaatsen aanwezig in de haven. Daarnaast zijn er ongeveer 30 clandestiene ligplaatsen en is er een vissershaven aanwezig met 100 ligplaatsen. Naar schatting vaart ieder schip zeven keer per jaar uit, wat neerkomt op 2669 vaarbewegingen per jaar in de huidige situatie. In de nieuwe situatie zullen in het tussenmodel 450 ligplaatsen (ligplaatsen en passantenplaatsen) worden gerealiseerd en in het maximale model 600. De clandestiene plaatsen verdwijnen en de vissershaven blijft bestaan. Het aantal vaarbewegingen neemt dan toe met respectievelijk 1190 en 2240 vaarbewegingen per jaar. Hoewel het habitatrichtlijngebied op enige afstand van het plangebied ligt, is er door de uitbreiding van de jachthaven in Nieuw Hulckesteijn ook sprake van een toename in het aantal vaarbewegingen in de verre omtrek van het plangebied.

Omdat de boten in de vaargeul blijven varen en niet daarbuiten treedt er geen aantasting van krabbenscheemeren en kranwierwateren op. De kans dat deze habitattypen voorkomen in de vaargeul is namelijk uitgesloten, omdat deze geul nu al intensief wordt gebruikt zowel voor recreatie- als voor industriële vaart. Ook buiten de vaargeul zal de toename van de relatief kleine recreatiejachten geen schadelijk effect hebben op nabijgelegen kranwierwateren of krabbenscheemeren, aangezien deze boten geen sterke omwoeling of golfslag veroorzaken. Uitgangspunt is dat de boten in de nu al drukke geul blijven en niet naar de luwe randen van het water gaan. In dat geval is, gezien de huidige recreatievaart, *een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen uitgesloten*. Een klein negatief effect als gevolg van de toegenomen vaarbewegingen is echter niet uit te sluiten.

4.5.2 Habitatrichtlijnsoorten

H1149 Kleine modderkruiper en H1163 Rivierdonderpad

De Kleine modderkruiper is een veelvoorkomende soort in polderwater. Deze soort komt voor in de oeverzone van groot water, zoals de Veluwerandmeren. De Rivierdonderpad komt in ondiep stromend water voor met voldoende schuilgelegenheid [De Nie, 1997]. Het instandhoudingsdoel voor beide soorten is “behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.”

Gevoeligheid van de soorten

De Kleine modderkruiper is zeer gevoelig voor oppervlakteverlies, versnippering, verontreiniging, verdroging, verandering stroomsnelheid, verandering dynamiek substraat verstorend door mechanische effecten en bewuste verandering van soortensamenstelling. De soort is daarnaast gevoelig voor vermesting, verzilting, verandering in overstromingsfrequentie en verandering in populatiedynamiek [effectenindicator LNV].

De Rivierdonderpad is zeer gevoelig voor oppervlakteverlies, versnippering, verontreiniging, verdroging en verandering in stroomsnelheid. Deze soort is daarnaast gevoelig voor vermesting, verzilting, verandering in overstromingsfrequentie, verandering dynamiek substraat en verandering in populatiedynamiek [www.minInv.nl].

Verstorende effecten

Hoewel het habitatgebied verder van het plangebied af ligt is het mogelijk dat de toename in het aantal vaarbewegingen een verstorend effect heeft op de Kleine modderkruiper en de in de Veluwerandmeren door golfslag (mechanisch effect). De Rivierdonderpad kan ten gevolge van meer vaarbewegingen verstoord worden door omwoeling van de bodem (verandering dynamiek substraat). Omdat beide soorten echter alleen in de oeverzone voorkomen en niet binnen de relatief diepe vaargeul is de toename van de golfslag en omwoeling van de bodem in de oeverzone verwaarloosbaar. Hoewel een effect niet is uit te sluiten is dit effect op het

instandhoudingsdoel voor de Kleine modderkruiper en de Rivierdonderpad *met zekerheid niet significant negatief*.

H1318 Meervleermuis

Voor de Meervleermuis is het instandhoudingsdoel "Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie." Deze soort komt voor boven brede watergangen. Zie paragraaf 3.3 voor het gebruik van het plangebied en de omgeving door de Meervleermuis.

Omdat een toename in het aantal vaarbewegingen niet leidt tot een aantasting van vliegroutes of foerageergebieden is een *significant negatief effect op het instandhoudingsdoel van deze soort uitgesloten*.

Conclusie habitatrichtlijnsoorten

Hoewel effecten voor de kwalificerende habitatrichtlijnsoorten meren met Krabbenscheer, kranswierwateren, Rivierdonderpad en Kleine modderkruiper niet volledig zijn uit te sluiten zijn er *met zekerheid geen significant negatieve effecten* op de instandhoudingsdoelstellingen van deze soorten.

4.5.3 Vogelrichtlijnsoorten

In tabel 4.1 staan per soort de instandhoudingsdoelen beschreven, het gebruik van de Veluwerandmeren door de soort en de gevoeligheid van de soort voor een toename in vaarbewegingen.

Tabel 4.1

Soort	Instandhoudingsdoel	Gebruik van de Veluwerandmeren	Gevoeligheid voor toename in vaarbewegingen
<i>Broedvogels</i>			
<i>A021 Roerdomp</i>	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren.	Broedgebied (met name het Drontermeer)	Gevoelig vanwege aantasting van rietkragen door golfslag
<i>A298 Grote karekiet</i>	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.	Broedgebied (met name het Drontermeer)	Matig gevoelig, alleen mogelijkheid op indirecte effecten op rietkragen door golfslag

Soort	Instandhoudingsdoel	Gebruik van de Veluwerandmeren	Gevoeligheid voor toename in vaarbewegingen
Niet-broedvogels			
<i>A005 Fuut</i>	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 400 vogels (seizoensgemiddelde).	Met name als foerageergebied	Met name gevoelig in de ruiperiode (nazomer)
<i>A017 Aalscholver</i>	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 420 vogels (seizoensgemiddelde).	Foerageergebied en slaapplaats	Gevoelig
<i>A027 Grote zilverreiger</i>	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels (seizoensmaximum).	Slaapplaats	Gevoeligheid hangt samen met de locatie van de slaapplaatsen
<i>A034 Lepelaar</i>	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3 vogels (seizoensgemiddelde).	Met name als foerageergebied	Komt met name in ondiepere gedeelten voor. Verstoring gevoeligheid ligt aan vaarafstand tot foerageergebieden
<i>A037 Kleine zwaan</i>	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 120 vogels (seizoensgemiddelde).	Broedgebied (Drontermeer)	Komt met name in ondiepere gedeelten voor. Verstoring gevoeligheid ligt aan vaarafstand tot foerageergebieden
<i>A050 Smient</i>	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.500 vogels (seizoensgemiddelde).	Slaapplaats en foerageergebied	Matig gevoelig
<i>A051 Krakeend</i>	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 280 vogels (seizoensgemiddelde).	Met name als foerageergebied	Relatief verstoring gevoelig
<i>A054 Pijlstaart</i>	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 140 vogels (seizoensgemiddelde).	Met name als foerageergebied	Gemiddeld verstoring gevoelig, verstoring kan met name in het najaar voorkomen wanneer al grote aantallen in het gebied aanwezig zijn
<i>A056 Slobeend</i>	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).	Foerageergebied	Relatief verstoring gevoelig

Soort	Instandhoudingsdoel	Gebruik van de Veluwerandmeren	Gevoeligheid voor toename in vaarbewegingen
A059 <i>Tafeleend</i>	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 6.600 vogels (seizoensgemiddelde).	Foerageergebied	Komt met name in luwe plekken met weinig golfslag voor. verstoring door vaartuigen in de vaargeul is daarom beperkt
A061 <i>Kuifeend</i>	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 5.700 vogels (seizoensgemiddelde).	Foerageergebied	Komt met name in luwe plekken met weinig golfslag voor. verstoring door vaartuigen in de vaargeul is daarom beperkt
A068 <i>Nonnetje</i>	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 60 vogels (seizoensgemiddelde).	Foerageergebied	Gemiddeld gevoelig, maar door het voorkomen van grote groepen in het gebied, is deze soort in potentie gevoelig
A070 <i>Grote zaagbek</i>	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).	Foerageergebied	Zeer gevoelig
A125 <i>Meerkoet</i>	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 11.000 vogels (seizoensgemiddelde).	Foerageergebied	Minder gevoelig, komt echter al in het vroege najaar (wanneer het nog vaarseizoen is) al voor in het gebied

Voor geen van de vogelsoorten is het met zekerheid uit te sluiten dat een toename in het aantal vaarbewegingen leidt tot negatieve effecten. Op dit moment kan ook nog geen inschatting gemaakt worden of eventuele effecten significant zijn. Voor een deel is dit te wijten aan de complexe relatie tussen toename van het aantal vaarbewegingen en verstoring van vogels, en de significantie van deze effecten. Anderzijds zijn er meer gegevens nodig over bijvoorbeeld de verspreiding van zowel vogels als boten in het gebied in verschillende seizoenen. Deze gegevens zijn echter voor een groot deel wel voorhanden en kunnen in een vervolgtraject worden uitgediept (verslechtering- verstoringstoets of Passende Beoordeling).

4.6 Natura 2000 gebied Eemmeer en Gooimeer Zuidoever

Op een afstand van ongeveer 6,5 kilometer van Nieuw Hulckesteijn ligt het Natura 2000-gebied Eemmeer en Gooimeer Zuidoever. Deze meren zijn ontstaan na drooglegging van Zuidelijk Flevoland. Dit gebied is aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Omdat dit gebied grotendeels voor dezelfde vogelsoorten is aangewezen (met uitzondering van de Vissdief en Grauwe gans) is de conclusie dat de effecten op de Vogelrichtlijnsoorten hetzelfde zijn als voor de soorten in de Veluwerandmeren. Voor de toetsing van effecten verwijzen wij daarom naar paragraaf 4.5.

Omdat dit Natura gebied op enige afstand ligt van Nieuw Hulckesteijn verwachten wij dat het aantal vaarbewegingen in dit gebied ten gevolge van de toename van het aantal jachten in Nieuw Hulckesteijn geringer is dan bij de Veluwerandmeren.

4.6.1 Cumulatieve effecten

Naast de geplande ontwikkeling van Nieuw Hulckesteijn zijn er in de ruime omgeving van het plangebied ook andere ontwikkelingen gepland. Deze plannen zijn onderdeel van het IIVR (Integraal Inrichtingsplan Veluwerandmeren). Om te bepalen of er sprake is van negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Veluwerandmeren ten gevolge van het voornemen in Nieuw Hulckesteijn *gecombineerd* met andere plannen (cumulatieve effecten) is gekeken naar de plannen in de wijde omgeving van Nieuw Hulckesteijn.

In de passende beoordeling van maatregelen en ontwikkelingen in de Veluwerandmeren zijn alle geplande ontwikkelingen in de Veluwerandmeren opgenomen.

Voor Nieuw Hulckesteijn zijn een aantal ontwikkelingen belangrijk. Dit zijn ontwikkelingen die ofwel in het document als negatief voor de Veluwerandmeren zijn beoordeeld of ontwikkelingen die te maken hebben met een toename van het aantal vaarbewegingen in de Veluwerandmeren. Het betreft de volgende ontwikkelingen.

Faciliteren out-door activiteiten terrein Horst

Ten gevolge van deze ontwikkeling wordt een effect op de Veluwerandmeren verwacht.

Vergroten vaarmogelijkheden Wolderwijd

Het gaat hier om het verdiepen van de vaargeul ten zuiden van Zeewolde. Hier wordt de vaargeul met NAP -1,5 m verdiept in verband met de surfactiviteiten.

Aanleggen kustzone Zeewolde

Hierbij wordt een licht negatief effecten op de Veluwerandmeren verwacht.

Lig- en aanlegplaatsen Flevostrand

De geplande uitbreiding van 150 ligplaatsen komt overeen met circa 1,5 % van het totaal aantal ligplaatsen in de Veluwerandmeren. Daarnaast is het uitvaarpercentage in het trekseizoen van watervogels zeer laag. Hierdoor wordt verwacht dat de uitbreiding van het aantal ligplaatsen bij Flevostrand slechts een zeer licht negatief effect heeft.

Aanlegplaatsen randmeren

Omdat de extra aanlegplaatsen niet tot extra verstoring leiden in het trekseizoen wordt het verwachte effect neutraal ingeschat.

[Heunks et al., 2008].

4.7 Conclusies toetsing Natuurbeschermingswet 1998

Voor de Natura 2000-gebieden Arkemheen en Veluwerandmeren geldt dat negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen niet met zekerheid zijn uit te sluiten.

Arkemheen

Uit de toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 blijkt dat voor de Kleine zwaan een negatief effect ten gevolge van een toename van licht en geluid door autoverkeer van en naar Nieuw Hulckesteijn niet is uit te sluiten. Wel blijkt uit de toetsing dat negatieve effecten *met zekerheid niet significant negatief* zijn. Hierbij speelt mee dat in de huidige situatie het niveau van geschiktheid van Arkemheen al sterk wordt bepaald door de drukke weg die langs het gebied loopt (N301). In het vervolgtraject moet blijken of de opschuiving van de geluidscontouren leidt tot een klein negatief effect voor de Kleine zwaan, of dat dit effect verwaarloosbaar is gezien het huidige geluidsniveau.

Veluwerandmeren

Zowel voor de kwalificerende habitatrichtlijnsoorten meren met krabbenscheer, kranswierwateren, Rivierdonderpad en Kleine modderkruiper als voor alle kwalificerende vogelrichtlijnsoorten is niet met zekerheid uit te sluiten dat er negatieve gevolgen optreden door een toename van de vaarbewegingen. Met uitzondering van de vogelrichtlijnsoorten zijn deze effecten *met zekerheid niet significant negatief*.

Voor alle vogelrichtlijnsoorten geldt dat ten gevolge van een toename van de vaarbewegingen een *significant negatief effect niet is uit te sluiten*.

Het geplande voornemen voor Nieuw Hulckesteijn is hierdoor wel vergunningplichtig.

Voor de mogelijke verstoring van kwalificerende soorten in de gebieden Arkemheen en Veluwerandmeren adviseren wij om in overleg te gaan met de provincie Gelderland en Flevoland als Bevoegd Gezagen en met Rijkswaterstaat IJsselmeergebied als beheerder van de Randmeren. In deze gesprekken komt ook naar voren hoe er om dient worden te gaan met eventuele cumulatie van effecten ten gevolge van geplande ontwikkelingen in de omgeving. Uit deze gesprekken kunnen twee mogelijkheden komen voor het vervolgtraject; of er moet een Verslechterings- en Verstoringstoets worden uitgevoerd of een Passende Beoordeling. In de eindconclusie wordt hier verder op ingegaan.

Voor wat betreft mogelijke negatieve effecten op het Natura 2000-gebied Eemmeer en Gooimeer wachten wij het gesprek met de bevoegd gezagen af. Eventueel volgt hieruit dat er ook een gesprek met het bevoegd gezag van dit gebied plaatsvindt.

5 Toetsing Ecologische Hoofdstructuur

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag: In welke mate worden de wezenlijke waarden en kenmerken van de provinciale ecologische hoofdstructuur aangetast door de beoogde activiteiten?

5.1 Werkwijze

De planologische bescherming van gebieden aangemerkt als Ecologische Hoofdstructuur vindt plaats bij ruimtelijke procedures in het kader van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO), maar kan ook bij andere trajecten of activiteiten worden betrokken. De (WRO) beschermt indirect de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur voor zover deze is vastgelegd in streekplannen en/of bestemmingsplannen. Wanneer een ontwikkeling gepaard gaat met een ruimtelijke procedure is het bepalen van effecten op de EHS noodzakelijk. Wanneer er geen ruimtelijke procedure van toepassing is, maar wél effecten op de EHS denkbaar zijn, is het raadzaam en in sommige gevallen noodzakelijk ook een toetsing aan de EHS-doelen uit te voeren. Zie bijlage 2 voor een nadere beschrijving van toetsing aan de EHS.

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) werd officieel geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan [LNV, 1990] en is op provinciaal niveau uitgewerkt en begrensd. De indelingen bij deze begrenzingen van de Ecologische Hoofdstructuur en bijbehorende doelen en/of doelsoorten verschillen per provincie, maar zijn altijd geheel of gedeeltelijk vastgelegd in streekplannen of hieraan gerelateerde beleidsdocumenten. Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden', waarbij tevens rekening wordt gehouden met de andere belangen die in het gebied aanwezig zijn. Binnen de EHS is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime, dat eveneens op provinciaal niveau nader is uitgewerkt, afzonderlijk beoordeeld [LNV, Spelregels EHS, 2007].

De toetsing aan de EHS omvat het bepalen van mogelijke aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. Deze toetsing geeft een ecologisch-inhoudelijke indruk van het optreden van eventuele effecten op de EHS. Bij mogelijke effecten adviseren wij in overleg te treden met het relevante Bevoegd Gezag over eventuele mitigerende of compenserende maatregelen.

Omdat Nieuw Hulckesteijn voor een deel binnen de ecologische Hoofdstructuur van provincie Gelderland valt en voor een deel in provincie Flevoland, worden beide hieronder besproken en getoetst.

5.2 EHS Provincie Gelderland

In het Streekplan Gelderland 2005 is het gebied ten westen en zuiden van Nieuw Hulckesteijn aangewezen als Provinciale Ecologische Hoofdstructuur [PEHS, atlas groen Gelderland]. Het gebied behoort tot de “Randmeerkust”. In de nieuwe begrenzing van de EHS (november 2008) zijn de Randmeren ook opgenomen als EHS. Om een zorgvuldige afweging te maken dient gekeken te worden naar de wezenlijke kenmerken en waarden. De EHS in Gelderland bestaat uit drie gebiedscategorieën: Natuurgebied, Ecologische verbindingzones, en Verwevingsgebieden. Het streekplan geeft aan welk type natuur er nagestreefd wordt in dit gebied.

Het deel ten westen Nieuw Hulckesteijn (een deel van het dagrecreatieterrein, zie bijlage 1) ligt in een zogenaamd “natuurgebied”. Gebieden in deze categorie zijn bestaande natuurgebieden en voor een kleiner deel nog te ontwikkelen bos- en natuurgebieden die momenteel agrarische cultuurgrond zijn. Planten- en diersoorten die gebonden zijn aan grotere natuurgebieden vinden vooral een plek in deze categorie. Ten zuiden van Nieuw Hulckesteijn ligt een “verwevingsgebied”. Dit type gebieden zijn gebieden met een verweving van landbouwkundig grondgebruik en natuurelementen).

Het gedeelte van de EHS dat in de toekomstige situatie binnen het plangebied ligt, ligt in een natuurgebied. Zie bijlage 1 voor een overzicht van deze verschillende onderdelen van de EHS.

De Randmeren zelf zijn nog niet definitief aangewezen als EHS. In het ontwerp zijn ze aangewezen als verwevingsgebied.

Kernkwaliteiten

De Gelderse EHS wordt tevens gekenmerkt door algemene zogenaamde ‘kernkwaliteiten’. De kernkwaliteiten van de randmeerkust zijn:

- De (potentiële) uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren tussen de Veluwe en het Randmeer, in de nog weinig bebouwde delen van de Veluwerand, in het bijzonder de Hierdense poort
- De droog-nat en voedselarm-rijk gradiënt vanaf de Veluwe tot aan de randmeren en het samenhangend systeem van infiltratie op de Veluwe en kwel in de overgangszone en de Randmeerkust, tussen Harderwijk en Elburg met de daarbij behorende hoge waarden van en potenties voor beken, kwelafhankelijke vegetaties (natte schrale graslanden) en weidevogels
- De openheid en hoge waterstanden in Arkemheen, van de veen- en kleigebieden tussen Harderwijk en Elburg, in polder Oosterwolde en bij Dasselaar en de daarvan afhankelijke weidevogels
- De relatie tussen de randmeren (slaapplaats) en open veen- en kleigebieden langs de randmeerkust (foerageergebied) voor ganzen, zwanen en eenden
- De samenhang die de randmeerkust heeft met andere gebieden in de nationale natte as van water- en moerasgebieden met aan (riet)moeras gebonden soorten

- De strandwallen langs de randmeren met de daarbij behorende droge (stroomdal)graslanden en struwelen
- De (potentiële) uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren tussen de Veluwe en het Randmeer, in de nog weinig bebouwde delen van de Veluwerand, in het bijzonder de Hierdense poort

[Streekplanuitwerking EHS, Gelderland]

Natuurdoeltypen

EHS ten zuiden van Nieuw Hulckesteijn: weidevogelgrasland

De EHS ten zuiden van Nieuw Hulckesteijn behoort tot het natuurdoeltype “weidevogelgrasland.” Dit type heeft als natuurlijke standplaats bemeste, in het voorjaar natte productiegraslanden met een uitgestelde maaidatum, in open landschap. Grasland komt op bijna alle bodems voor. Dit is ook de reden voor de vele soorten graslandtypen die worden onderscheiden (acht in totaal). Grasland wordt in de meeste gevallen in Gelderland in stand gehouden door begrazing of maaien. Omdat er tegenwoordig maatregelen (zoals bemesting) worden genomen om de productiecapaciteit van graslanden te optimaliseren komen natuurlijke graslanden alleen nog voor in natuurgebieden, wegbermen, dijken en slecht ontwaterde terreinen zoals de uiterwaarden [Atlas Groen Gelderland, 2008].

De graslanden van de huidige landbouw zijn qua voedselrijkdom alleen nog geschikt als wintergastengrasland als weidevogelgrasland. In tegenstelling tot de meeste andere fauna hebben weidevogels voordeel gehad van de toenemende voedselrijkdom van de Nederlandse graslanden. Verdroging en mechanisatie in de landbouw zijn echter bedreigende factoren, waardoor het aantal weidevogels de laatste jaren afneemt.

EHS ten westen van Nieuw Hulckesteijn: Nat bos op klei, plas en rietland

In de huidige situatie is dit geen bijzonder gebied.

De natuurdoeltypen van het deel van de EHS in Nieuw Hulckesteijn zijn:

- Nat bos op klei
- Plas
- Rietland

Dit gebied staat in het Gebiedsplan Natuur en Landschap niet verder uitgewerkt [Gebiedsplan Natuur en landschap, 2006]. Uit navraag bij de provincie Gelderland blijkt dat het gebied direct ten westen van Nieuw Hulckesteijn en dan met name de oeverzone is aangewezen om te ontwikkelen tot aantrekkelijk gebied voor rietzangers en andere watervogels [Bron: de heer J. Ex, provincie Gelderland].

Als belangrijke bedreigingen voor de natuurdoeltypen wordt aangegeven: verontreiniging van oppervlaktewater en veranderingen in dynamiek van de stroming en van waterstandverschillen [Atlas Groen Gelderland].

Dit gebied is ook aangewezen als stapsteen voor de Rietzanger. Het is bedoeld om de populaties van rietvogels te versterken door de afstand tussen de verschillende broedgebieden te verkleinen, zodat samenhangende populaties kunnen ontstaan. De kwaliteit van veel rietland is sterk achteruit gegaan door verdroging. De waterhuishouding van de stapstenen vraagt dan ook de nodige aandacht. Overigens zijn aan rietland ook andere dieren gebonden, zoals enkele bedreigde libellensoorten.

Randmeren

Omdat de herbegrenzing van de Randmeren als EHS nog niet definitief is, zijn hier vooralsnog geen natuurdoeltypen of kernkwaliteiten aan verbonden. In de Atlas Groen Gelderland staat vermeld dat de grotere oppervlaktewateren, met name de Randmeren en zandwingaten vooral in de winterperiode van belang zijn als rustgebied voor watervogels. Uiteraard heeft de toekomstige doelstelling voor de Randmeren te maken met dit belang voor moeras- en watervogels. Dit wordt door de provincie Gelderland bevestigd [Bron: de heer J. Ex, provincie Gelderland]. Daarnaast geeft de provincie aan dat met name de ondiepe zones (inclusief de kuststrook) van belang zijn.

Doelsoorten

De provincie Gelderland heeft een soortenbeleid vastgesteld dat specifiek is gericht op zogenaamde prioritaire soorten en soortgroepen die in Gelderland een bedreigde status hebben. Wanneer zulke soorten of soortgroepen binnen de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) van de provincie Gelderland voorkomen wordt aangenomen dat ze kunnen worden gerekend tot de zogenaamde 'wezenlijke waarden en kenmerken' van die EHS, waarmee een effecttoetsing nodig is. Van de provinciale doelsoorten is het overgrote deel al beschermd via de Flora- en faunawet. De effectinschatting voor die specifieke soorten is daarmee al opgenomen in hoofdstuk 3. Voor een aantal soorten geldt dit echter niet, te weten:

- Moerasvogels (als Zwarter stern en Kwartelkoning)
- Vogels van kleinschalige natuurlandschappen (als Kerkuil, Steenuil en Patrijs)
- IJsvogel, Oeverwaluw, Gierzwaluw, Boerenwaluw, Huiswaluw
- Stroominnende vissoorten (als Beekprik, Eltris, Serpeling, Kopvoorn, Beekforel en Winde)
- Dagvlinders (als Heidegentiaanblauwtje, Heivlinder, Kleine ijsvogelvlinder, Bruine vuurvlinder, Veenhooibeestje, Spiegeldikkopje, Zilveren maan, Sleedoornpage)
- Spinkhanen (als Wrattenbijter, Steppesprinkhaan, Zadelsprinkhaan, Blauwvleugelsprinkhaan, Moerassprinkhaan, Zompsprinkhaan)
- Libellen (als Speerwaterjuffer, Bosbeekjuffer en Beekrombout)

- Vaatplanten (muurplanten, akkerplanten, stroomdalflora en bedreigde inheemse bomen en struiken)

5.3 EHS Provincie Flevoland

Voor Flevoland zijn in het natuurbeleidsplan van het rijk de Oostvaardersplassen en de Lepelaarplassen, het Horsterwold en de bosgebieden langs de oostkant van Oost-Flevoland opgenomen als Ecologische Hoofdstructuur. Deze gebieden zijn alle aangeduid als kerngebieden voor het laagveen- en kleigebied. De grote wateren en de randmeren zijn opgenomen als kern- en ontwikkelingsgebieden voor waterrijke ecosystemen [Gebiedsplan voor natuur en landschap Flevoland, Gedeputeerde staten].

De provincie heeft de wezenlijke waarden en kenmerken niet uitgewerkt in haar beleid. Op bijlage 1 is te zien dat de Arkervaart ter plaatse van Nieuw Hulckesteijn ook binnen de EHS van provincie Flevoland valt. Bij navraag bij de provincie blijkt dat dit onterecht is en dat dit gedeelte niet meebegrensd had moeten worden [bron dhr. E. van der Water, provincie Flevoland].

Kernkwaliteiten

Het natuurbeleid in Flevoland is in hoofdlijnen gericht op:

- Het duurzaam behouden en verder ontwikkelen van een verscheidenheid aan natuurwaarden, passend bij de voor Flevoland karakteristieke leefmilieus, te weten bossen op zeeklei, moerassen, grote open wateren en grootschalige agrarische gebieden. Aan de oostrand zal het beleid zich in grote lijnen richten op de verdere ontwikkeling van de (randmeer)bossen. Aan de westzijde zal het beleid met name gericht zijn op het behoud en verdere ontwikkeling van moerasgebieden, waarbij het verbeteren van de ecologische relaties tussen de grote wateren (IJsselmeer/Markermeer) en de westrand van de provincie centraal staat
- Het optimaliseren van de onderlinge samenhang van de Flevolandse bos- en natuurgebieden door het realiseren en in stand houden van de provinciale ecologische hoofdstructuur. Dit zowel om de uitwisselingsmogelijkheden tussen de verschillende gebieden te vergroten, als om de ecologische waarden en duurzaamheid van de bos- en natuurgebieden te verhogen en de kwetsbaarheid van natuurlijke populaties te verlagen
- Het versterken van de samenhang tussen de Flevolandse natuurgebieden met de natte natuurgebieden in Noord- en West-Nederland
- Verbeteren van de ecologische waarden van de bos- en natuurgebieden door het stimuleren van inrichtings- en beheersmaatregelen welke gericht zijn op natuurlijke processen en die gebruik maken van aanwezige potenties
- Het verhogen van de natuurlijke kwaliteiten of de herbergzaamheid in het landelijk en stedelijk gebied
- Het verwerven van een breed draagvlak voor behoud en ontwikkeling van natuur en landschap in de Flevolandse samenleving

Omdat de natuur zowel een intrinsieke waarde heeft als een gebruikswaarde, wordt in het natuurbeleid van Flevoland met beide aspecten rekening worden gehouden.

Aan de overkant van het Nijkerkernauw, aan de noorwestkant van het plangebied ligt het Hulkesteinse bos. Dit gebied behoort tot de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur van Flevoland.

Kernkwaliteiten Hulkesteinse bos

Dit is een loofbos met een oppervlakte van 868 ha. Voor het grootste deel bestaat het uit populieren en verder (een menging van) essen, esdoorns, eiken en beuken. De bodemopbouw is gevarieerd, waardoor op korte afstand van elkaar een vochtig bosgebied en een bosgebied met een droger karakter zijn ontstaan. Het bos is van belang voor diverse soorten vogels en voor wild.

De ontwikkelingsopgaven voor het Hulkesteinse bos zijn vernatting. In het kader van het plan van aanpak verdroging van de provincie zijn hier vernattingsmaatregelen gerealiseerd. Daarnaast is er een recreatieopgave. Zo zijn er twee campings aanwezig in het Hulkesteinse bos en ligt het recreatiepark De Eemhof er middenin. Ook is het gebied ingericht voor routegebonden recreatie. De derde opgave bodembescherming. Het Hulkesteinse bos is milieubeschermingsgebied voor de bodem.

Natuurdoeltypen

De natuurdoeltypen voor het Hulkesteinse bos zijn:

- Multifunctioneel bos
- Bosgemeenschap op zeeklei
- Bosgemeenschap op zand en leemgrond

[Gebiedsplan voor natuur en landschap Flevoland].

Randmeren

Voor de randmeren is vooral de combinatie natuur-recreatie van belang. Het accent voor de ontwikkeling van recreatie en toerisme ligt in de bredere randmeergedeelten, terwijl in de smallere delen het zwaartepunt meer op behoud en ontwikkeling van de natuurwaarden ligt. Waar mogelijkheden zijn voor versterking van de natuur- en recreatiefuncties, bijvoorbeeld door verondieping of door de aanleg van moerasgebieden en vooroevers zal dit gestimuleerd worden.

Soortenbeleid

Een beperkt aantal soorten is op basis van internationale betekenis, ontwikkelingskansen en zeldzaamheid aangeduid als "provinciale aandachtsoorten". Voor deze soorten ondersteunt de provincie acties van anderen en neemt ook zelf initiatief. Stimuleringsbeleid zal vooral op deze soorten worden gericht. Vooralsnog zijn er alleen faunasoorten aangewezen. De prioriteitstelling kan na verloop van tijd veranderen [Nota flora en fauna Flevoland, 2003].

De volgende soorten zijn opgenomen als provinciale aandachtsoort:

Grote open wateren en moerasachtige milieus:

- Bever
- Otter
- Moerasvogels (met speciale aandacht voor de lepelaar)
- Noordse woelmuis (met in zijn kielzog de waterspitsmuis)

Bossen op zeeklei:

Vooralsnog geen provinciale aandachtsoorten

(grootschalige) agrarische gebieden:

- Grauwe kiekendief
- Kerkuil
- Patrijs
- Amfibieën (waaronder *ringslang*, kleine watersalamander, groene kikker, rugstreeppad)
- Weide- en akkervogels

Overige:

- Das
- *Ringslang* (verschillende terreintypes, incl. moerasgebieden en agrarisch gebied)
- Dagvlinders (zowel in stedelijk als in agrarisch gebied)

De grote wateren en randmeren zijn aangegeven als kerngebieden met een multifunctioneel karakter. Het beleid van de provincie is gericht op multifunctioneel gebruik van de grote wateren, rekening houdend met de aanwezigheid van internationaal belangrijke natuurwaarden en gebruik makend van kansen voor het plaatselijk verhogen van de natuurwaarden.

5.4 Toetsing effecten

5.4.1 EHS Gelderland

Kernkwaliteiten

In de kernkwaliteiten van de EHS Randmeerkust is opgenomen dat de hoge waterstanden voor weidevogels behouden moeten blijven, dat de relatie tussen randmeren als slaapplek voor watervogels en de randmeerkust als foerageergebied voor ganzen zwanen en eenden behouden moet blijven en dat dan samenhang van de Randmeerkust in de nationale natte as, moet blijven.

Het voornemen heeft geen effect op de waterstanden in de polder en brengt ook de samenhang van het Randmeergebied met de nationale natte as niet in gevaar. Wel kunnen, door de toename van het aantal vaarbewegingen, slaapplekken en foerageergebieden van watervogels worden verstoord. Dit heeft direct een gevolg voor de relatie tussen de Randmeerkust en de Randmeren zelf. Op het moment dat vogels op het water worden verstoord, bestaat namelijk de kans dat ze in het gehele gebied zullen afnemen.

Voor de Randmeren geldt dat door een toename van de vaarbewegingen en voor het Nuldernauw ook een toename van zwemmers en surfers foeragerende en rustende vogels op het water kunnen worden verstoord. Dit staat in paragraaf 4.5.3 verder uitgewerkt. Er is daarom mogelijk sprake van een aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van het gebied.

Natuurdoeltypen

Omdat weidevogelgrasland alleen gevoelig is voor aanpassingen in de waterhuishouding (verdroging) en voor mechanisatie, is het uitgesloten dat er sprake zal zijn van verstoring ten gevolge van de geplande ontwikkeling in Nieuw Hulckesteijn en daaraan gerelateerd een toename in het aantal dagrecreanten.

Voor de weidevogels die in het gebied leven geldt dat de wandelaars het gebied zelf niet betreden, aangezien dit particulier weiland is. Wandelaars zullen op de paden blijven en dit heeft geen verstorend effect op weidevogels.

Voor het gebied direct ten westen van Nieuw Hulckesteijn geldt dat met name de oeverzone is aangewezen om te ontwikkelen tot aantrekkelijk gebied voor rietzangers en andere watervogels [Bron: de heer J. Ex, provincie Gelderland]. Hoewel het gebied in de huidige situatie nog niet ontwikkeld is tot waardevol natuurgebied, heeft de uitbreiding van het recreatieterrein naar dit gedeelte negatieve gevolgen voor de ontwikkelingsopgave om van dit gebied een aantrekkelijk vogelgebied te maken. Er is daarom mogelijk sprake van een aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van het gebied.

Doelsoorten

Het voornemen heeft geen effect op de doelsoorten zoals opgenomen in het soortenbeleid.

5.4.2 EHS Flevoland

De provincie Flevoland heeft geen concrete uitwerking van de wezenlijke waarden en kenmerken. Op basis van de huidige inrichting en het gebruik van het gebied worden naar verwachting de wezenlijke waarden en kenmerken niet aangetast door het voornemen.

Natuurdoeltypen

Van effecten op de natuurdoeltypen in het Hulkesteinse bos is geen sprake door het voornemen. Het Nijkerkernauw vormt een barrière, waardoor recreanten niet vanuit Nieuw Hulckesteijn naar dit bos zullen gaan. Ook een toename in vaarbewegingen heeft geen effecten op het bos.

Voor wat betreft de Randmeren heeft de provincie gesteld dat dit een kerngebied is met een multifunctioneel karakter, waarbij zowel natuur als recreatie beoogde activiteiten zijn. Aangezien de toename in vaarbewegingen zich beperkt tot de bestaande vaargeulen en dit niet de plek is met hoge natuurwaarden is er geen effect van een toename van de vaarbewegingen op de EHS Randmeren.

Kernkwaliteiten

Er is geen sprake van tegenstrijdigheid met de ontwikkelingsopgaven van het Hulkesteinse bos ten gevolge van het voornemen.

Doelsoorten

Voor het Hulkesteinse bos zijn geen aandachtsoorten opgenomen. Voor de Randmeren geldt dat er mogelijk sprake is van verstoring van watervogels, zowel door een toename van de vaarbewegingen als door zwemmers en surfers die in de nabijheid van het dagrecreatieterrein verblijven.

5.5 Conclusies toetsing EHS

Vanwege de mogelijke aantasting van de kernkwaliteiten van de EHS (de watervogels in de Veluwerandmeren) in provincie Flevoland en provincie Gelderland is het noodzakelijk in overleg te treden met het Bevoegd Gezag over de beoogde ingreep, de mogelijke effecten en de mogelijkheden voor en/of noodzaak van mitigerende en compenserende maatregelen.

Kenmerk R001-4598945KJB-mfv-V02-NL

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Flora en faunawet

Werkzaamheden moeten buiten het broedseizoen van vogels worden uitgevoerd.

Voor aantasting van het leefgebied van de Rugstreeppad en de Poelkikker moet een ontheffing van de Flora- en faunawet worden aangevraagd. Ook voor de aantasting van de vaste verblijfplaats van de Ransuil is een ontheffing van de Flora- en faunawet vereist.

6.2 Natuurbeschermingswet 1998

Voor Zowel Arkemheen als voor de Veluwerandmeren geldt dat significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen niet met zekerheid zijn uit te sluiten. Het geplande voornemen voor Nieuw Hulckesteijn is hierdoor wel vergunningplichtig.

6.3 Ecologische Hoofdstructuur

Omdat er mogelijk sprake is van aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS in provincie Gelderland en provincie Flevoland, moet een overleg plaatsvinden met het Bevoegd Gezag over de beoogde ingreep, de mogelijke effecten en de mogelijkheden voor en/of noodzaak van mitigerende en compenserende maatregelen.

6.4 Aanbevelingen

Het is aan te bevelen om de groenstrook aan de zuidkant van de camping te behouden. Dit voorkomt het moeten aanvragen van een ontheffing voor de Poelkikker.

Voor de mogelijke verstoring van watervogels en de mogelijke aantasting van de ontwikkelopgave van de kustzone direct ten westen van Nieuw Hulckesteijn is het aan te bevelen om in overleg te gaan met de provincie Gelderland en Flevoland als Bevoegd Gezagen en met Rijkswaterstaat IJsselmeergebied als beheerder van de Randmeren.

Tijdens deze gesprekken moet het benodigde vervolgtraject (verslechterings- en verstoringstoets, dan wel passende beoordeling) worden besproken. Ook moet uit dit gesprek blijken wat het belang is van de recreatie- en natuurdoelstellingen die er liggen voor de Veluwerandmeren. Tenslotte moet blijken hoe het voornemen voor Nieuw Hulckesteijn zich verhoudt tot de andere plannen die er in de omgeving zijn en in welke mate er sprake is van cumulatie van effecten.

Uit dit gesprek kunnen twee mogelijkheden komen voor het vervolgtraject; óf er moet een Verslechterings- en Verstoringstoets worden uitgevoerd óf een Passende Beoordeling.

De toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 betreft een Voortoets.

1. Verslechterings- en Verstoringstoets uitvoeren

Mogelijk voldoet deze Voortoets al (deels) als Verslechterings- en Verstoringstoets voor de vergunningsaanvraag.

In een Verslechterings- en verstoringstoets beantwoorden wij de volgende vragen:

- Welke eisen stellen de soorten en/of habitats aan hun omgeving (bijvoorbeeld vegetatiestructuur, bepaalde bodem- of waterkenmerken, afwezigheid van verstoring)?
- Is te verwachten dat als gevolg van de ontwikkeling verstoring optreedt van soorten of van beschermde habitattypen of dat verslechtering optreedt van de habitats van die soorten?

Wanneer deze toets als resultaat heeft dat de verwachte verstoring niet optreedt of aanvaardbaar is (voor het Bevoegd Gezag) dan wordt een vergunning verleend met daarin mogelijk bepaalde voorschriften of beperkingen. Een uitgebreide beschrijving van deze toets staat in bijlage 2.

2. Passende beoordeling uitvoeren

Als het Bevoegd Gezag van mening is dat de te verwachten effecten mogelijk significant negatief zijn, moet een Passende Beoordeling worden uitgevoerd. Deze wordt gevolgd door een vergunningprocedure. Deze toets kent drie mogelijke uitkomsten:

- Er is wel sprake van een negatief effect, maar de omvang van dit effect blijkt bij nadere beschouwing toch niet significant negatief te zijn. Er is dan wel een 'Verslechterings- en Verstoringstoets' noodzakelijk, waarvan de bouwstenen overigens al grotendeels zullen zijn verzameld tijdens stap 1 van de Passende Beoordeling
- Er is met zekerheid geen sprake van significant negatieve effecten. Wanneer deze, enigszins theoretische optie, optreedt wordt een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 verstrekt (met mogelijk bepaalde voorschriften of beperkingen)
- Er is kans op significant negatieve effecten. Hierna zal gekeken moeten worden naar de argumentatie om de ontwikkeling inderdaad uit te voeren. De criteria worden wel de 'ADC-criteria' genoemd:
 - Zijn er locatiealternatieven mogelijk en overwogen die mogelijk tot minder schade aan beschermde natuurwaarden leiden?
 - Is er sprake van een zogenaamde 'Dwingende reden van groot openbaar belang?' Er worden diverse van dit soort belangen onderscheiden; alleen wanneer sprake is van mogelijke effecten op door de E.U. als 'prioritair' aangemerkte soorten of habitats is het aantal mogelijke redenen veel kleiner
 - Op welke manier wordt getracht de schade zo klein mogelijk te laten zijn (mitigatie) of te compenseren? Zulke maatregelen dienen overigens te worden getroffen voordat toestemming voor de ontwikkeling kan worden verleend

Wanneer aan deze criteria kan worden voldaan wordt uiteindelijk door de provincie (in incidentele gevallen door een andere overheidsorganisatie, meestal het Ministerie van LNV) een vergunning verleend.

7 Literatuur

- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea.- Nederlandse Fauna 7. Leiden, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij&European Invertebrate Survey-Nederland.
- Broekhuizen S., Hoekstra B., van Laar V., Smeenk C. & Thissen J.B.M., 1992, Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht
- Bureau Waardenburg bv en Vogelbescherming Nederland, 2004. Verstoringsgevoeligheid van vogels. Literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie
- Dijkstra K.D. B., Kalkman V.J., Ketelaar R., Weide M.J.T. van der., 2002, De Nederlandse Libellen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht
- Gedeputeerde staten van Flevoland, 4 februari 2003. Nota flora en fauna Flevoland
- Heunks, C., Hille Ris Lambers, I., van der Winden, J., 2008. Passende beoordeling van maatregelen en ontwikkelingen in de Veluwerandmeren. Bureau Waardenburg in opdracht van RWS IJsselmeergebied
- Krijgsveld, K.L., S.M.J. van Liesveld, J. van der Winden & S. Dirksen, 2004. Verstoringsgevoeligheid van vogels; Literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Bureau Waardenburg BV, Culemborg, Vogelbescherming Nederland, Zeist
- Limpens H.K., Mostert K. & Bongers W., 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging uitgeverij, Utrecht
- LNV, 2006 Gebiedendocument Arkemheen, november 2006
- LNV, Ontwerpbesluit Veluwerandmeren. N2K076_WB HVN Veluwerandmeren.doc
- LNV, Ontwerpbesluit Eemmeer en Gooimeer zuidoever. N2K077_WB VN Eemmeer en Gooimeer zuidoever.doc.
- Meijden, R. van der, 1996. Heukels' Flora van Nederland. Uitgeverij Wolters Noordhoff Groningen. 22-ste druk, eerste bijdruk
- Meijden, R. van der, 1999. Heukels' Interactieve Flora van Nederland. Uitgave van Universiteit van Amsterdam, ETI Biodiversity Center en Rijksherbarium Leiden. Uitgegeven door Natuur & Techniek, Beek en Kosmos – Z&K Uitgevers Utrecht/ Antwerpen
- Natuurloket, Verspreidingsgegevens van flora en fauna van Nederland, www.natuurloket.nl
- Platteeuw, M., M. Spierings, R. van Hoogenhuizen & J. Doze (2002) Watervogels in het IJsselmeergebied verstoord? Modelmatige benadering van verstoring van watervogels door recreatievaart. RIZA Werkdocument 202.061X. Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling, Lelystad

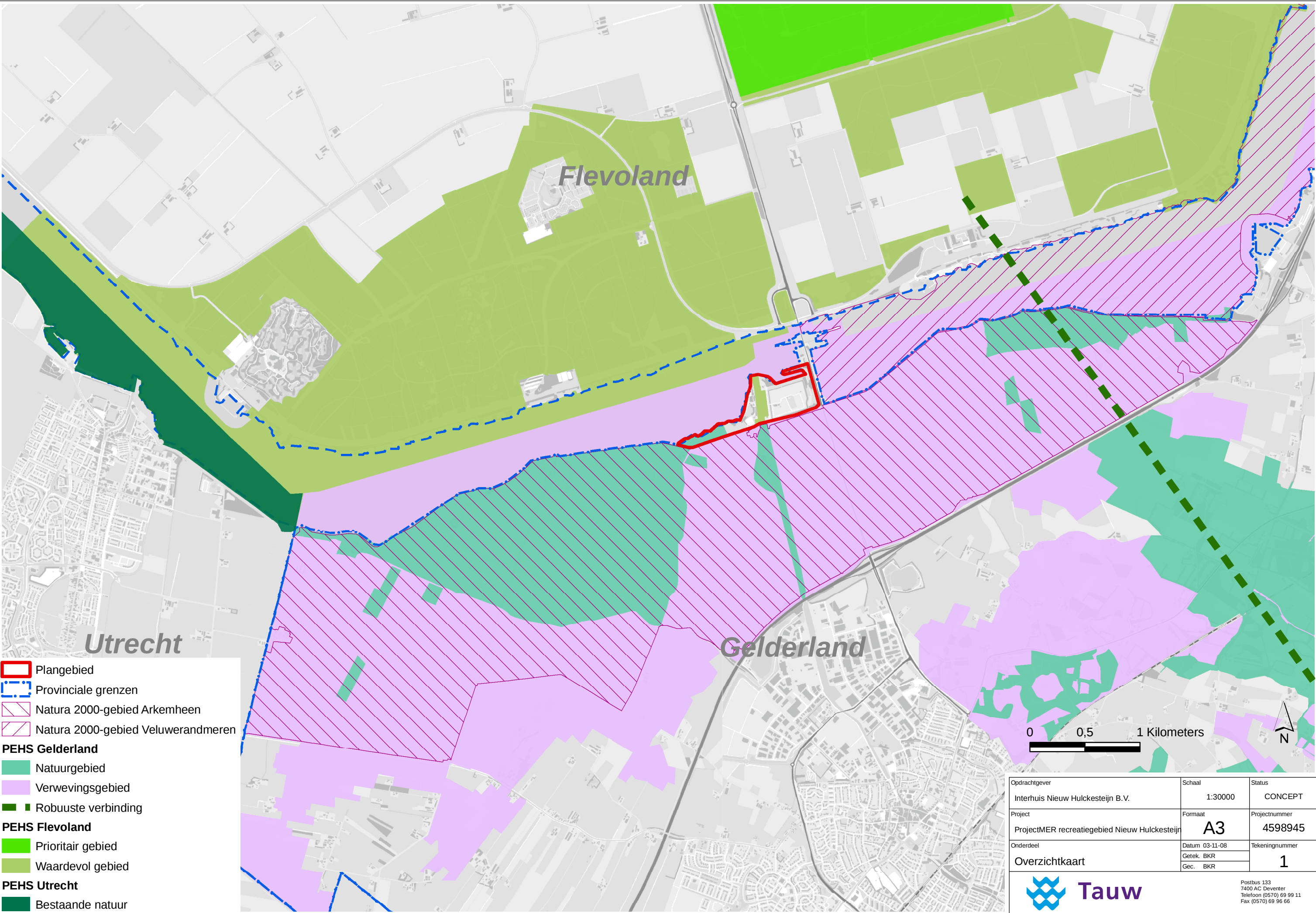
- Platteeuw, M., R. Noordhuis, J. van der Perk (2006) Inschatting ecologische ontwikkelingen Veluwerandmeren 2005. Een actualisatie van ecologische effecten van het Integrale Inrichtingsplan voor de Veluwerandmeren incl. de overige ontwikkelingen
- Provincie Gelderland; Atlas Groen Gelderland(www.gelderland.nl)
- Provincie Gelderland, mei 2006. Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur, streekplanuitwerking
- Ravon, 1996-2002, Verspreidingsgegevens van amfibieën, reptielen en vissen van de periode 1996-2002, Bron: www.ravon.nl
- W. Teunissen L. Soldaat, SOVON-informatie 2005/13. Indexen en trends van een aantal weidevogelsoorten uit het weidevogelmeetnet. Weidevogelindexen 1990-2004,. © SOVON Vogelonderzoek Nederland

Bijlage

1

Kaarten

- A Overzichtskaat
- B Overzicht waargenomen beschermde soorten binnen het plangebied

- Plangebied
- Provinciale grenzen
- Natura 2000-gebied Arkemheen
- Natura 2000-gebied Veluwerandmeren
- PEHS Gelderland**
 - Natuurgebied
 - Verweingsgebied
 - Robuuste verbinding
- PEHS Flevoland**
 - Prioritair gebied
 - Waardevol gebied
- PEHS Utrecht**
 - Bestaande natuur

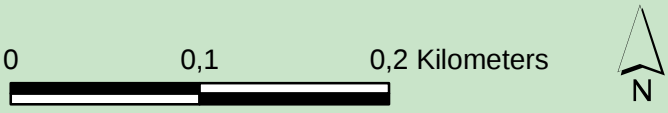
Opdrachtgever	Schaal	Status
Interhuis Nieuw Hulckesteijn B.V.	1:30000	CONCEPT
Project	Formaat	Projectnummer
ProjectMER recreatiegebied Nieuw Hulckesteijn	A3	4598945
Onderdeel	Datum 03-11-08	Tekeningnummer
Overzichtkaart	Getek. BKR	1
	Gec. BKR	

Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 69 99 11
Fax (0570) 69 96 66

- Plangebied
- Vleermuizen*
- Gewone dwergvleermuis
 - Laatvlieger
 - Rosse vleermuis
 - Meervleermuis
 - Watervleermuis
 - Vliegroute Rosse vleermuis
- Vogels*
- ★ Territorium Ransuil
- Amfibieën*
- Poelkikker
 - Rugstreeppad

Opdrachtgever	Schaal	Status
Interhuis Nieuw Hulckesteijn B.V.	1:4000	CONCEPT
Project	Formaat	Projectnummer
ProjectMER recreatiegebied Nieuw Hulckesteijn	A3	4598945
Onderdeel	Datum #	Tekeningnummer
Waarnemingen	Getek. BJF	5
	Gec. #	

 Tauw

Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 69 99 11
Fax (0570) 69 96 66

Bijlage

2

Toelichting natuurbeschermingswetgeving

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën:

Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten

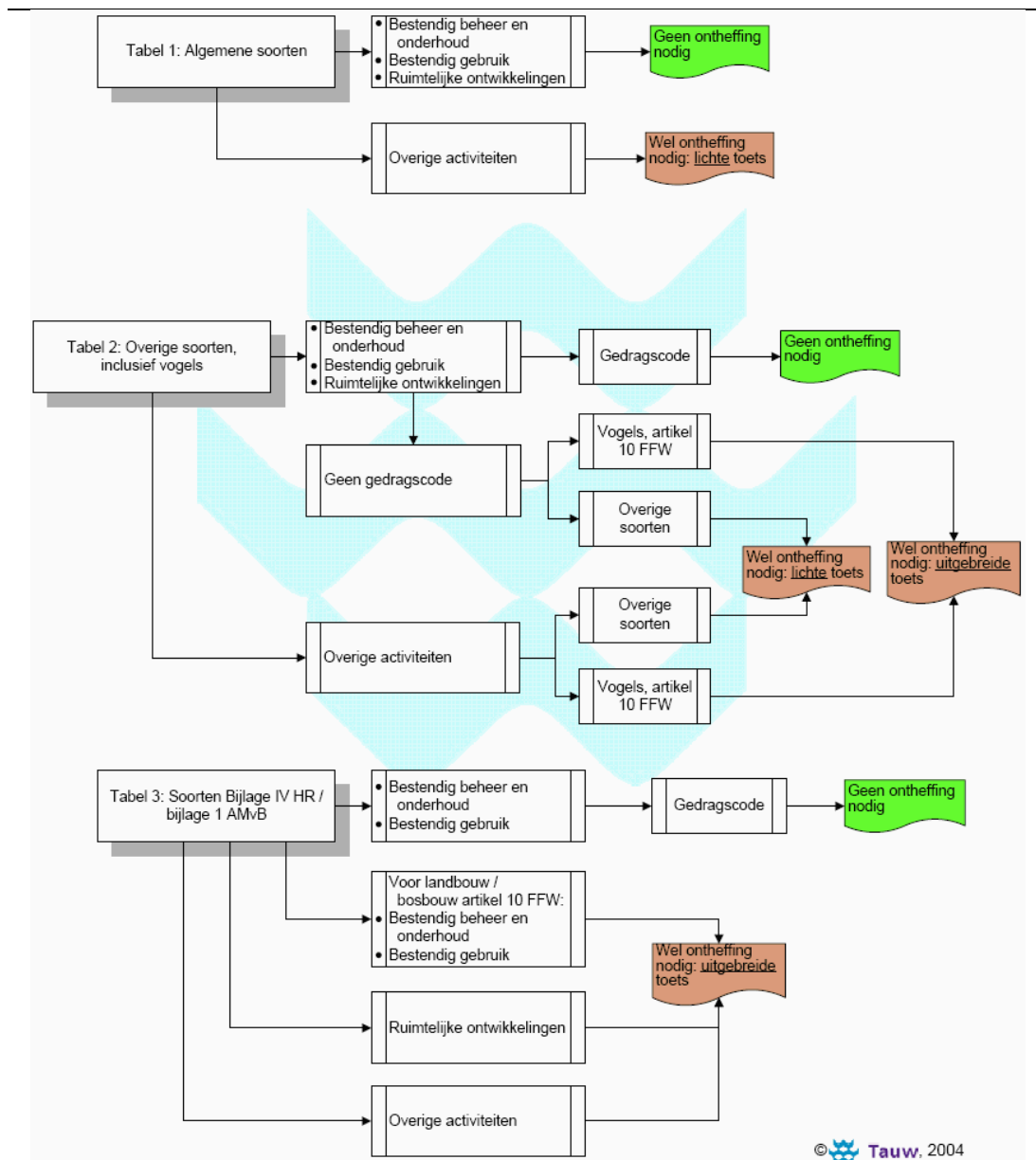
Tabel 2: Schaarse soorten

Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

Naast de genoemde groepen zijn gedurende het broedseizoen alle broedvogels, broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd. Tevens zijn vaste verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd.

Op grond van de Flora- en faunawet is het verboden: “nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren” (artikel 11 Flora- en faunawet). Ook is het verboden: “dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten” (art. 10 Flora- en faunawet). Tenslotte is het verboden: “planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen” (art. 8 Flora- en faunawet). Als er sprake is van overtreding van één van deze artikelen dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Voor een aantal beschermde soorten geldt echter sinds 23 februari 2005 een vrijstelling.

In het kader van de Flora- en faunawet is begin 2005 een Algemene Maatregel van Bestuur in werking getreden. De stelling dat voor alle beschermde soorten ontheffing moet worden verkregen voordat mag worden gestart met de werkzaamheden, is binnen deze AMvB ten dele losgelaten. Een aantal algemene soorten, de tabel 1-soorten, mag vanaf 2005 bij bepaalde activiteiten worden verstoord zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om de categorieën werkzaamheden ‘Beheer en onderhoud’ (bijvoorbeeld waterschapsbeheer, natuurbeheer, landbouw); ‘Bestendig gebruik’ (bijvoorbeeld recreatie of landbouw) en ‘Ruimtelijke ontwikkeling’ (bijvoorbeeld waterbouw, wegenaanleg). Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor bepaalde beschermde soorten. De zorgplicht blijft voor deze soorten echter gewoon gelden. Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen of een ontheffing van de Flora- en faunawet nodig is.

Stroomschema ruimtelijke ontwikkelingen en Flora- en faunawet

Zoals weergegeven in het stroomschema, geldt de vrijstelling alleen bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1. Voor de tabel 2 en 3 soorten is bij bepaalde activiteiten (zie schema) geen ontheffing wanneer deze activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van LNV goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode.

Wanneer beschermde soorten worden aangetast die niet tot de algemene beschermde soorten behoren, dan moet een ontheffing worden gevraagd. Zoals weergegeven in het stroomschema gelden hiervoor verschillende criteria afhankelijk van de beschermde status:

Algemeen voorkomende beschermde soorten ('tabel 1-soorten')

Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik.

Overige beschermde soorten ('tabel 2-soorten')

Voor de overige beschermde soorten kan door het Ministerie van LNV ontheffing worden verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen.

Voor initiatiefnemers die individueel of gezamenlijk beschikken over een door het Ministerie van LNV geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor deze soorten eveneens een vrijstelling.

Extra beschermde soorten ('tabel 3-soorten')

Voor extra beschermde soorten kan alleen ontheffing voor ontwikkelingen worden verleend indien aan de volgende criteria wordt voldaan:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing; Dat betekent dat er alternatieven (zowel voor de locatie als voorgenumen ruimtelijke ingreep) onderzocht moeten worden voor de in het geding zijnde activiteit
- Er is sprake van de belangen, vermeld in art. 75, lid 4, sub a of genoemd in art. 2 van Vrijstellingsbesluit. Een essentiële ontheffingsgrond voor een ruimtelijk project of plan komt naar voren in art. 2 van het Vrijstellingsbesluit. Ontheffing kan worden verleend indien er sprake is van "dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale en economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten"
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van de instandhouding van de soort op populatieniveau. Bij tabel 3-soorten kan het zijn dat schade aan een relatief klein aantal individuen reeds van invloed is op een (deel) populatie

Indien de gunstige staat van instandhouding van de betrokken soort(en) in het geding komt, dienen maatregelen te worden genomen om de instandhouding te garanderen. Dat kan door mitigerende en zonodig compenserende maatregelen te nemen. Of en welke mitigerende en/of compenserende maatregelen nodig zijn, kan de minister van LNV in de voorschriften bij de vergunning aangeven, veelal op voorstel van de initiatiefnemer.

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Voor het verstoren van broedende vogels tijdens het broedseizoen wordt in principe geen ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten, waardoor de Minister enkel ontheffing verlenen kan voor overtreding van artikel 10 (opzettelijk verontrusten) nádat de uitgebreide toets doorlopen is.

Voor het aantasten van vaste verblijfplaatsen voor diverse vogel soorten is ook een ontheffing nodig. Deze soorten zijn door de beoordelende instantie (DLG) enkele malen aangepast. De meest recente rechtsgeldige versie van de lijst noemt de volgende soorten [DLG werkdocument, 2007]: Bosuil, Steenuil, Kerkuil, Ransuil, Oehoe, Groene specht, Zwarte specht, Grote bonte specht, Boomvalk, Torenvalk, Slechtvalk, Rode wouw, Zwarte wouw, Zeearend, Wespandief, Buizerd, Sperwer, Havik. Daarnaast dient nesten van Zwarte kraai en Roek in sommige gevallen behouden te blijven als basis voor nestgelegenheid van een deel van bovenstaande (roof)vogels.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken."

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is."

Over de Rode lijst

De Rode lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Een deel van de meest bedreigde dier- en plantensoorten heeft overigens eenzelfde status als de Habitatrichtlijnsoorten (zie eerder in deze bijlage onder *extra beschermde soorten*).

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 van 25 mei 1998 (in werking getreden op 1 oktober 2005) behelst de bescherming van natuur en landschap. De gebiedsbescherming staat centraal in deze wet. De schaal en beschermde waarden van de gebieden varieert, evenals het Bevoegd Gezag (Provincie, dan wel LNV). De Natuurbeschermingswet 1998 omvat:

- Natura 2000-gebieden (Speciale beschermingszones Vogel- en Habitatrichtlijn)
- Beschermde natuurmonumenten en Staatsnatuurmonumenten

Natura 2000-gebieden

De bescherming van Natura 2000-gebieden volgens de Natuurbeschermingswet 1998 is vergelijkbaar met de bescherming volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn. Nederland past een vergunningenstelsel toe. Hierdoor is in ons land een zorgvuldige afweging gewaarborgd rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Vergunningen worden verleend door provincies of door de Minister van LNV. Natura 2000-gebieden mogen geen significante schade ondervinden. Dit houdt in dat bepaalde plannen en projecten op zichzelf óf in combinatie met andere plannen en projecten de natuurwaarden waarvoor de gebieden zijn aangewezen, niet significant negatief mogen beïnvloeden. Elke ontwikkeling in of nabij een Natura 2000-gebied dient te worden onderworpen aan een 'voortoets'. Uit de voortoets moet blijken of kan worden uitgesloten dat de gewenste werkzaamheden/ontwikkelingen een (significant) negatief effect hebben (op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten). Op dit moment worden voor alle Natura 2000-gebieden beheerplannen opgesteld die duidelijk maken welke activiteiten wel en niet zonder vergunning mogelijk zijn in en nabij die gebieden.

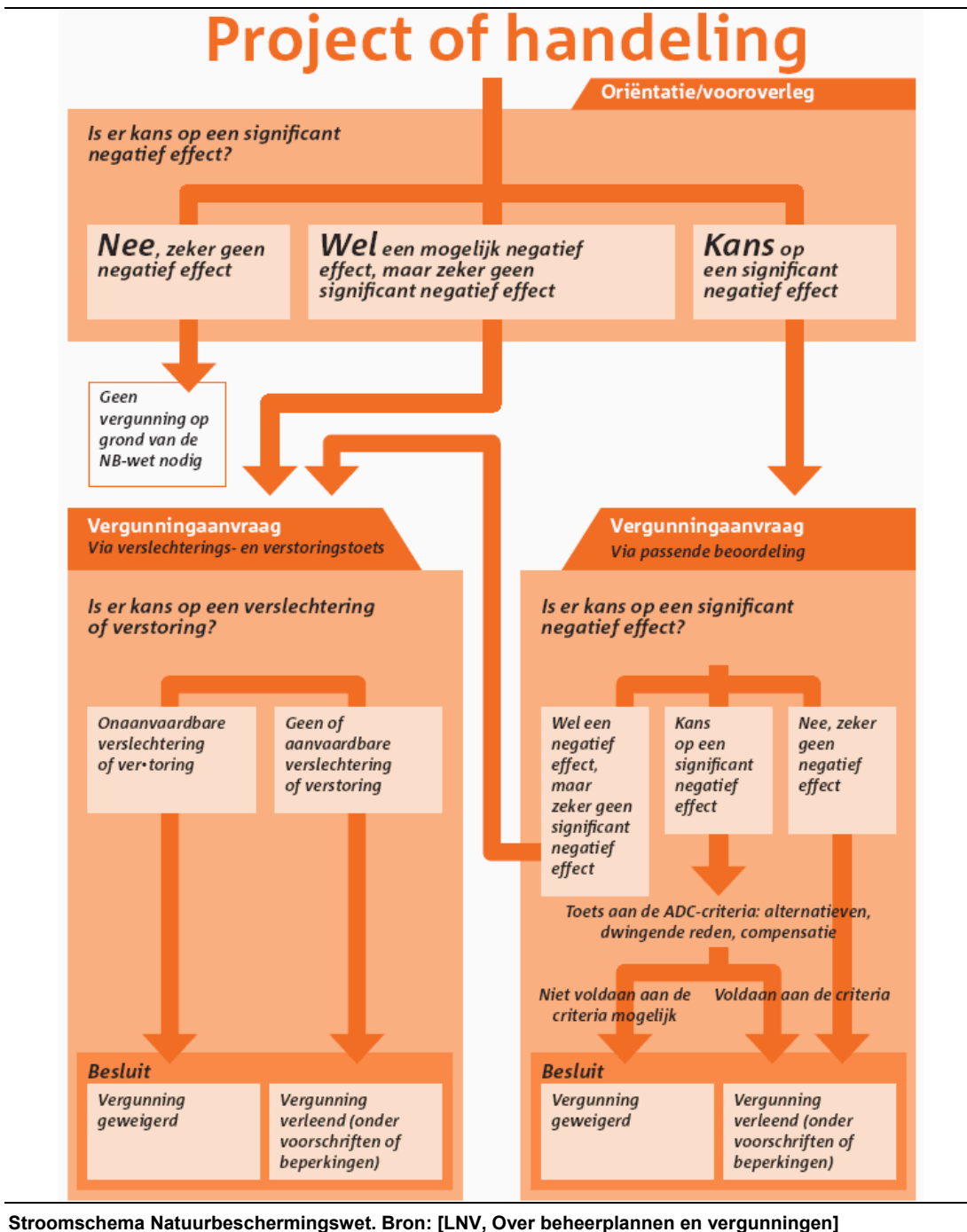
Beschermde natuurmonumenten

De sinds 1 oktober 2005 gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 heeft gevolgen voor de Beschermde natuurmonumenten en Staatsnatuurmonumenten. Beide vallen binnenkort onder één noemer: Beschermde natuurmonumenten. Verder wordt onderscheid gemaakt tussen Beschermde natuurmonumenten die binnen en buiten Natura 2000-gebieden liggen: Het beschermingsregime van de gebieden die binnen Natura 2000-gebieden liggen en die al onder de oude wet zijn aangewezen, treedt terug. Natuurwaarden en natuurschoon waarvoor deze gebieden waren aangewezen, worden opgenomen in de doelstellingen voor instandhouding van het betreffende Natura 2000-gebied. Voor gebieden die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, geldt dat handelingen in of rondom Beschermde natuurmonumenten die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of die het Beschermde natuurmonument ontsieren, zijn verboden, tenzij de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

Wetlands

De begrenzingen van Wetlands in Nederland komt overeen met de begrenzing van Vogelrichtlijngebieden. De aanwijzing is geregeld in de beschikkingen in het kader van de Vogelrichtlijn (ministerie van LNV). De natuurwaarden binnen Wetlands hebben betrekking op de functie voor vogels. Wanneer effecten op Vogelrichtlijngebieden (Natura 2000-gebieden) zijn bepaald, dan geldt de uitkomst hiervan daarom ook voor Wetlands.

Onderstaand stroomschema geeft het vervolgtraject weer vanaf het moment van het gereedkomen van de Voortoets (eerste blok 'Oriëntatie/vooroverleg').

Stroomschema Natuurbeschermingswet. Bron: [LNV, Over beheerplannen en vergunningen]

Ruimtelijke ordeningstrajecten & Wet op de Ruimtelijke Ordening (Wro)

De Wet op de Ruimtelijke Ordening (Wro) is de basis voor de vaststelling van het ruimtelijke beleid op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur is verankerd in streekplannen en/of bestemmingsplannen. Nationaal ruimtelijk beleid kan worden vastgelegd in een planologische kernbeslissing (PKB).

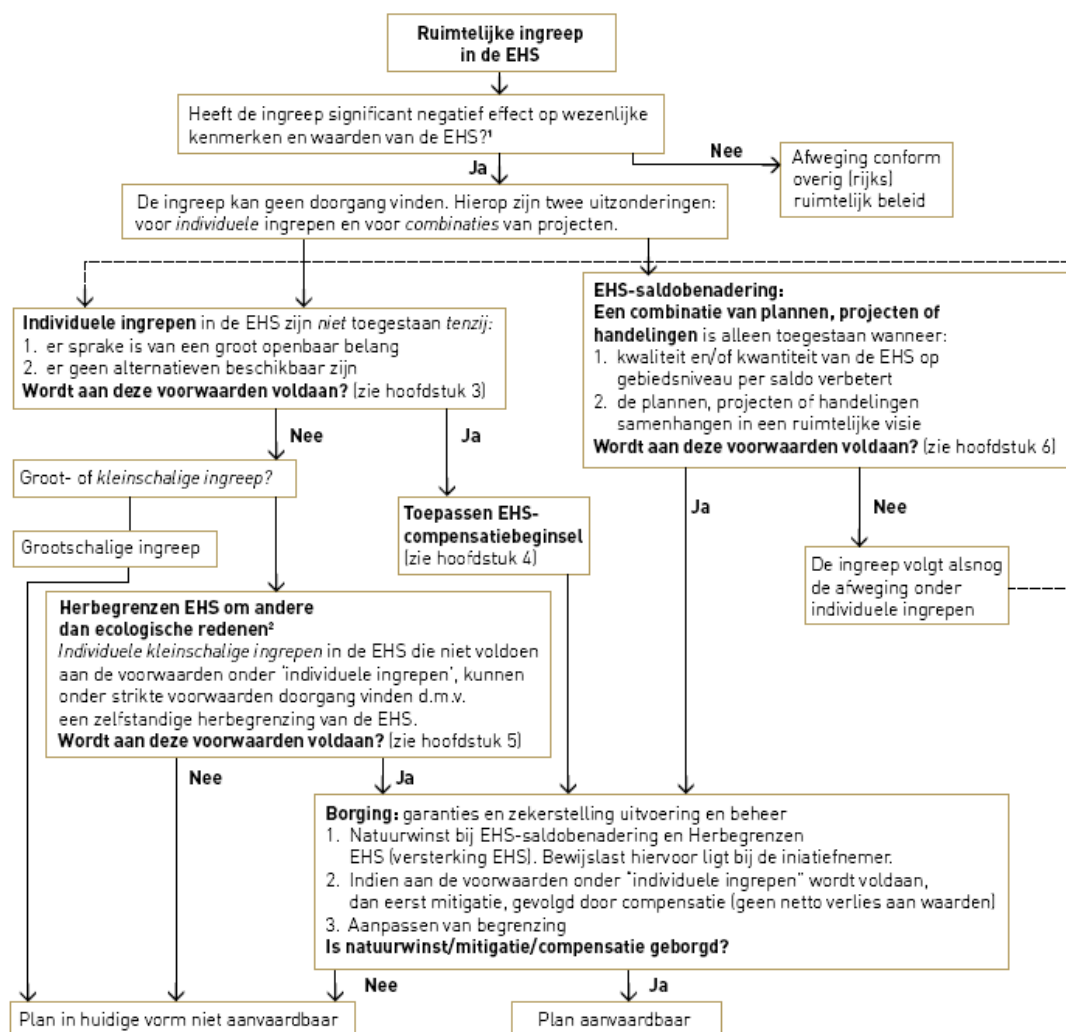
De Ecologische Hoofdstructuur is op provinciaal niveau begrensd. De indelingen bij deze begrenzingen en bijbehorende doelen en/of doelsoorten verschillen per provincie, maar zijn altijd geheel of gedeeltelijk vastgelegd in streekplannen of hieraan gerelateerde beleidsdocumenten. Een gemeente kan ruimtelijk beleid neerleggen in een structuurplan. Tevens is de gemeente verplicht om voor gebieden buiten de bebouwde kom het ruimtelijk beleid vast te leggen in een bestemmingsplan. Bij het totstandkomen van, met name, bestemmingsplannen (of het verlenen van vrijstelling hierop) speelt natuurbeschermingswetgeving een belangrijke rol.

Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken' van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met andere gebiedsbelangen. Binnen de EHS is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime beoordeeld.

Wanneer een ontwikkeling gepaard gaat met een ruimtelijke procedure is een onderzoek naar de mogelijke effecten op de EHS noodzakelijk. Wanneer er geen ruimtelijke procedure van toepassing is, maar wél mogelijke effecten op de EHS denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen alsnog noodzakelijk) toch een toetsing aan de doelen van de EHS uit te voeren.

Bij toetsing van de ingreep aan de EHS, is het provinciale beleid van toepassing. De basis hiervoor zijn de 'Spelregels EHS'; een gezamenlijke, globale uitwerking van rijk en provincies. Hierin wordt ondermeer de eis gesteld dat voor ingrepen binnen de EHS aangetoond moet worden dat, -bij aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden-, er geen reële locatiealternatieven zijn en er sprake is van redenen van zwaarwegende belangen.

In onderstaand stroomschema zijn deze en aanvullende stappen en benodigde onderbouwingen weergegeven [LNV, Spelregels EHS, 2007].

Stroomschema EHS. Bron: [LNV, Spelregels EHS, 2007]

¹ Het gaat hier om het effect van de ingreep zelf en niet om een netto of reeds gesaldeerd effect. Indien de ingreep plaats vindt in een Natura 2000-gebied gelden aanvullende regels

² Een andere mogelijkheid in de EHS is herbegrenzing om ecologische redenen. Deze mogelijkheid is echter niet weergegeven in dit schema omdat er geen ruimtelijke ingreep aan ten grondslag ligt

Bijlage

3

Detailgegevens vogelsoorten Veluwerandmeren

Fuut

De Veluwerandmeren leveren één van de grootste bijdragen in Nederland, onder andere als foerageergebied. Overdag en midden in de nacht rusten ze dichtbij de oevers, terwijl ze in de vroege morgen en de namiddag op meer open water foerageren. Het voedsel van de Fuut bestaat hoofdzakelijk uit vis en aquatische insecten.

De soort is het hele jaar aanwezig in de Veluwerandmeren, met pieken in oktober/november en maart/april.

Landelijk is de soort in aantallen aan het afnemen. In de Veluwerandmeren is de populatie Midden jaren tachtig toegenomen, wat samenhangt met verbetering van de visstand. Sindsdien is de populatiegrootte min of meer stabiel [ontwerpsbesluit Veluwerandmeren].

[Stienen *et al.*, 2000].

Aalscholver

De Veluwerandmeren hebben voor de Aalscholver onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplek. Aalscholers zijn viseters die vaak in grote groepen en tot grote afstand van de kolonie foerageren. De soort is het hele jaar aanwezig in de Veluwerandmeren, met een piek in september/oktober en soms in juni. Er zijn relatief lage populatiedichtheden in het Drontermeer en Nuldernauw. Landelijk neemt de soort in aantal toe. In de Veluwerandmeren is de populatie midden jaren tachtig toegenomen in samenhang met verbetering van de visstand. Daarna trad een tijdelijke afname op in 1998-2000 met vervolgens een herstel.

Roerdomp

De Roerdomp heeft een voorkeur voor stilstaand, ondiep water met een dichte, uitgestrekte vegetatie, bij voorkeur bestaand uit overjarig roet. In de Veluwerandmeren is de Roerdomp een schaarse broedvogel. Met name het Drontermeer herbergt jaarlijks enkele paren. Landelijk neemt de soort in aantal af. In de Veluwerandmeren fluctueerde het aantal paren in de periode 1987 – 1997 tussen 1 en 8. In recente jaren (2001-2003) werden jaarlijks 3 paren geteld.

Grote zilverreiger

De Grote zilverreiger komt met name in uitgestrekte moerasgebieden met ondiep water voor. De foerageergebieden bestaan uit natte graslanden, en ondiepe, heldere meren, rivieren en plassen. Het belangrijkste broedgebied van deze soort is in Nederland de Oostvaardersplassen. De Veluwerandmeren hebben voor de soort onder andere een belangrijke functie als slaapplek en leveren hiermee een van de grootste bijdragen in Nederland. Foeragerende vogels kwamen in eerste instantie alleen in het Drontermeer voor en dan vooral in het voorjaar. Tegenwoordig treedt een verschuiving op naar het najaar, met een sterke piek in november en in het Drontermeer al in augustus. Landelijk neemt de soort in aantallen toe. Ook in de Veluwerandmeren zijn de

aantallen sterk toegenomen, wat samenhangt met de groeiende kolonie in de Oostvaardersplassen.

Lepelaar

De lepelaar heeft een voorkeur voor dynamische milieus op de overgang tussen zoet en zout water. Het gebied heeft voor de lepelaar onder andere een functie als foerageergebied. Er treedt een piek in aantallen op omstreeks augustus. Landelijk vertoont de soort een stijgende trend. Ook in de Veluwerandmeren is de soort sinds 2002 plotseling sterk in aantal toegenomen.

Grote karekiet

De grote karekiet is van oudsher een broedvogel van de waterrietvelden. De soort is landelijk aan het afnemen. In de Veluwerandmeren is deze trend ook zichtbaar; een telling in 1982 leverde 56 nog paren op terwijl dit in de periode 1999-2003 nog maar 15-20 paren bedroeg.

Vrijwel alle broedplaatsen bevinden zich in het deelgebied Drontermeer; het levert daarmee een grote bijdrage aan de populatie van de randmeren. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio randmeren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Kleine zwaan

Zie paragraaf 4.3.2 voor een beschrijving van het leefgebied van de Kleine zwaan.

Sinds 1994 is de Kleine zwaan in aantal toegenomen in de Randmeren. Dit hangt waarschijnlijk samen met het herstel van de kranswiervelden. Bij strenge vorst nemen de aantallen af, terwijl de Kleine zwaan dan juist toeneemt in het Deltagebied. De Veluwerandmeren worden door de Kleine zwaan onder andere gebruikt als foerageergebied en als slaapplek. Tot voor kort leverde het gebied Veluwerandmeren de grootste bijdrage als foerageergebied in Nederland, en het levert nu nog één van de grootste bijdragen, met Arkemheen en Lauwersmeer. Vooral later in het seizoen wordt op het omliggende grasland (met name oude landzijde) gefoerageerd.

Smient

De Veluwerandmeren zijn voor de Smient van betekenis als slaapplek en als foerageergebied. De soort is een wintergast, vooral aanwezig van novembermaart en sterk geconcentreerd in het Nuldernauw, vooral sinds de aanleg van de geleidingsdam voor de monding van de Schuitenbeek en het daarbijbehorende natuurontwikkelingsgebied. Er wordt enigszins gefoerageerd op waterplanten in zeer ondiepe gebieden, maar er is ook een relatie met natte graslanden in de omgeving, met name Nuldernauw- Arkemheen. Landelijk vertoont de soort een stijgende trend in aantallen.

Krakeend

De Krakeend gebruikt de Veluwerandmeren onder meer als foerageergebied. De soort is het hele jaar aanwezig, maar vooral in september-februari, waarbij de periode september-november steeds belangrijker wordt. Aanvankelijk was de krakeend relatief schaars in het Drontermeer, maar dat is recent ingelopen. Er is sprake van een doorgaande toename, zoals overal in Nederland.

Pijlstaart

Het gebied Veluwerandmeren heeft voor deze soort onder andere een functie als foerageergebied. De soort is vooral aanwezig van september-december, met meestal een piek in oktober, en een kleine voorjaarspiek in maart. De pijlstaart was in de jaren zestig zeer talrijk, maar verdween toen de aangrenzende polder in cultuur werd gebracht en keerde terug in de jaren negentig in veel kleinere aantallen, om te foerageren op de herstelde kranswiervegetatie. Tot voor kort was de soort sterk geconcentreerd in het Veluwemeer, recent (sinds 2000) komt deze in vergelijkbare dichtheden voor in het Drontermeer.

Slobeend

Het gebied heeft voor de slobeend een belangrijke functie als foerageergebied. De soort is vooral aanwezig van september tot december, waarbij de piek is verschoven van november naar september. Recent is er ook weer een kleinere voorjaarspiek in april. De slobeend is relatief talrijk in het Veluwemeer, heeft minder sterk gereageerd op het ecologisch herstel dan andere soorten. Landelijk doet deze soort het goed. In de Veluwerandmeren is er sprake van een licht doorgaande toename, maar met vrij grote fluctuaties.

Tafeleend

De Veluwerandmeren leveren de grootste bijdrage als foerageergebied voor de tafeleend. De soort is vooral aanwezig in oktober-februari, met een sterke piek in november. Landelijk vertoont deze soort een dalende trend. De populatie in de Veluwerandmeren is sterk toegenomen tussen 1992 en 1998 als reactie op het ecologisch herstel en het groeiende voedselaanbod van kranswieren en driehoeksmosselen. In eerste instantie kwamen relatief lage dichtheden voor in het Drontermeer en Nuldernauw, later zijn deze aantallen toegenomen en sinds 1998 fluctuerend.

Kuifeend

De Veluwerandmeren leveren als foerageergebied voor deze soort in Nederland de grootste bijdrage, na het Markermeer & IJmeer en IJsselmeer. De soort is aanwezig van september-maart, met een sterke piek in november. Er komen relatief hoge dichtheden voor in Wolderwijd en Nuldernauw. Omdat de Kuifeend echter 's nachts foerageert leveren deze twee gebieden als foerageergebieden niet per definitie de grootste bijdrage (uitwisseling met Veluwemeer). Landelijk is de soort stabiel in aantallen. In de jaren negentig is de populatie in de Veluwerandmeren sterk

toegenomen in respons op ecologisch herstel, vooral toen midden jaren negentig de driehoeksmosselen terugkeerden.

Krooneend

De Krooneend gebruikt de Veluwerandmeren als foerageergebied, wat één van de grootste bijdragen in Nederland (met Gouwzee en Vechtplassen) levert. Tegenwoordig is deze soort jaarrond aanwezig in de Veluwerandmeren, met de hoogste aantallen in maart-juni en november. Landelijk neemt de soort in aantallen af. Vanaf de laatste jaren van de vorige eeuw is de populatie in de Veluwerandmeren sterk toegenomen, in reactie op ecologisch herstel (toename kranswieren).

Brilduiker

De soort is wintergast van oktober tot april en gebruikt de Veluwerandmeren om te foerageren. Landelijk vertoont de soort een gunstige staat van instandhouding. De populatie in de Veluwerandmeren is sterk toegenomen sinds midden jaren negentig.

Nonnetje

De Veluwerandmeren levert als foerageergebied voor het Nonnetje de grootste bijdrage in Nederland na het IJsselmeer en het Markermeer & IJmeer. De soort is sterk geconcentreerd aanwezig in de wintermaanden december-maart, min of meer evenredig verdeeld over het gebied. Door de verslechterde voedselsituatie voor viseters in het IJsselmeer doet de soort het landelijk minder goed. In de Veluwerandmeren is er sprake van een sterke doorgaande toename in de jaren negentig, mogelijk in relatie tot de bredere voedselkeus dan alleen vis, en veranderingen in bodemfauna (korfmosselen).

Zaagbek

De Veluwerandmeren levert één van de grootste bijdragen als foerageergebied voor de Zaagbek in Nederland. De soort is sterk geconcentreerd aanwezig in de wintermaanden december-maart, lange tijd met relatief hoge dichtheden in het Drontermeer. Net als bij het Nonnetje heeft de verslechterde voedselsituatie voor viseters in het IJsselmeer ertoe geleid dat de soort het landelijk minder goed doet. In de Veluwerandmeren zijn de aantallen sinds midden jaren tachtig toegenomen, in samenhang met verbetering van de visstand. Tegenwoordig fluctueren de aantallen.

Meerkoet

De Veluweranden zijn in Nederland het belangrijkste foerageergebied voor de Meerkoet. De hoogste aantallen zijn aanwezig in september-januari, waarbij eerst op kranswieren gevoerageerd kan worden en daarna op driehoeksmosselen. De populatie is sterk toegenomen in de Veluwerandmeren, vanwege ecologisch herstel en toenemend aanbod van deze twee voedselbronnen. Landelijk is de soort stabiel in aantallen.

Verstoring van kwalificerende vogelsoorten in de Veluwerandmeren door toename in het aantal vaarbewegingen

Hieronder wordt kort beschreven of significant negatieve effecten van verstoring op de voor dit gebied aangewezen vogelsoorten kunnen worden uitgesloten.

Verstoring door vaarbewegingen

Een menselijke activiteit wordt als verstorend beschouwd, wanneer als gevolg van die activiteit vogels ander gedrag vertonen dan wat ze zonder die activiteit zouden doen. In dit geval wordt dit nader toegespitst op verstoring door een toename in het aantal vaarbewegingen van de huidige 1700 naar 3150 of zelfs 4200 vaarbewegingen per jaar.

Of er verstoring optreedt, is niet alleen afhankelijk van het aantal en type vaartuigen, maar ook van wanneer en hoe het water wordt gebruikt in relatie tot welke vogelsoort wanneer op welke wijze een bepaald gebied gebruikt.

Of een verstoring ook werkelijk *schadelijk* is, is een vervolgvraag. Er is inmiddels al heel wat onderzoek aan verstoring van vogels door allerlei vormen van menselijke activiteiten verricht, maar dat heeft eigenlijk voornamelijk inzichtelijk gemaakt dat de relaties complex zijn. Hierdoor zijn betrouwbare voorspellingen ten aanzien van het al of niet optreden van verstoring én ten aanzien van de vraag naar de ernst van eventuele verstoringen zeer lastig [Platteeuw et al. 2006].

Uitgangspunt is dat een toename van het aantal vaarbewegingen uitsluitend beperkt zal blijven tot de nu al druk bevaren vaargeul. Onderzoek heeft uitgewezen dat ook dergelijke vaste vaarroutes een verstorend effect kunnen hebben op bepaalde vogelsoorten [Krijgsveld et al. 2004]. Daarnaast is bekend dat zelfs een enkele boot varende door de ondiepere delen van het gebied, op het moment dat er grote aantallen rustende en/of foeragerende watervogels aanwezig zijn, voor een enorme verstoring kan zorgen. Dit soort verstoring zal bij een toename in het aantal vaarbewegingen toenemen.

In verband met niet-broedende watervogels is van belang te onderkennen dat het vaarseizoen in september eindigt. In de laatste maanden van het jaar wordt er niet of nauwelijks meer 'op zeil' gevaren en beperkt het (motor)-vaargedrag zich vrijwel geheel tot het gebruik van de vaargeulen.

Hieronder volgt een korte beschrijving van de gevoeligheid voor verstoring door een toename in het aantal vaarbewegingen per vogelsoort waarvoor de Veluwerandmeren als Natura 2000-gebied zijn aangewezen. Hierbij is gebruik gemaakt van het 'Ontwerpbesluit Veluwerandmeren' en literatuuronderzoek zoals is samengevat in Krijgsveld *et al.* 2004.

Broedvogels

Grote karekiet

De Grote karekiet is matig gevoelig voor verstoring. Effecten op populatie-niveau zijn waarschijnlijk afwezig, aangezien deze soort (relatief grote) populaties heeft in recreatief intensief gebruikte gebieden. Indien er geen verstoring optreedt van de rietkraag lijken direct negatieve effecten van recreatie afwezig. Indirecte effecten door golfslag waardoor rietkragen worden aangetast zijn mogelijk wel van invloed. Negatieve effecten van een toename in het aantal vaarbewegingen zijn daarom niet met zekerheid uit te sluiten.

Roerdomp

Ondanks het teruggetrokken gedrag van deze vogelsoort zijn er geen aanwijzingen dat recreatie een negatief effect heeft op de Roerdomp, zolang moerasvegetaties niet worden aangetast. Ook hier geldt dus dat indirecte effecten door golfslag (waardoor rietkragen worden aangetast) wel van invloed kunnen zijn. Negatieve effecten van een toename in het aantal vaarbewegingen zijn daarom niet met zekerheid uit te sluiten.

Niet-broedvogels

Fuut

Hoewel er bij de Fuut tijdens het broedseizoen gewinning kan optreden aan verstoring door watergebonden recreatie (vnl. in stedelijk gebied) is deze soort buiten de steden gevoelig voor verstoring. Met name in de ruiperiode is de fuut extra gevoelig voor verstoring. Negatieve effecten van een toename in het aantal vaarbewegingen zijn daarom niet met zekerheid uit te sluiten.

Aalscholver

Rustende, maar vooral foeragerende, aalscholvers zijn gevoelig voor verstoring door scheepvaart. Negatieve effecten van een toename in het aantal vaarbewegingen zijn daarom niet met zekerheid uit te sluiten.

Grote zilverreiger

Het gebied is voor de Grote zilverreiger voornamelijk van belang als slaappleats. Aangezien de precieze locatie van deze slaappleats(en) in relatie tot de vaarroutes (nog) niet bekend is, is een negatief effect op deze soort niet met zekerheid uit te sluiten.

Lepelaar

Het ondiepe water in het gebied is voor de lepelaar van belang als foerageergebied. Recreatie in deze foerageergebieden kan het foerageergedrag van lepelaars zeer nadelig beïnvloeden. Negatieve effecten van een toename in het aantal vaarbewegingen zijn daarom niet met zekerheid uit te sluiten.

Kleine zwaan

Op water rustende en foeragerende kleine zwanen zijn gevoelig voor verstoring. Gebruik van optimale foerageergebieden in de ondiepere delen van het gebied kan worden beperkt door overlappend gebruik door ondieper-stekende vaartuigen (zoals een Catamaran). Door het vaak geconcentreerde voorkomen in ondiepe zoete wateren kan verstoring relatief grote effecten hebben. Negatieve effecten van een toename in het aantal vaarbewegingen zijn daarom niet met zekerheid uit te sluiten.

Meerkoet

Ten opzichte van andere watervogels is de Meerkoet minder gevoelig voor verstoring. Niet-broedende meerkoeten komen al in het vroege najaar (september) -wanneer het gebied ook nog relatief veel wordt gebruikt door waterrecreanten- in grote aantallen voor in het gebied. Negatieve effecten van een toename in het aantal vaarbewegingen zijn daarom niet met zekerheid uit te sluiten.

Grondeleenden (Smient, Krakeend, Pijlstaart, Slobeend)

Voor de Krakeend en de Slobeend zijn relatief verstoring gevoelige eendensoorten. Hoewel de pijlstaart gemiddeld verstoring gevoelig is kan in het gebied verstoring optreden in het najaar wanneer hier al grote aantallen pijlstaarten voorkomen terwijl er nog veel waterrecreatie is. Negatieve effecten van een toename in het aantal vaarbewegingen op deze soorten zijn daarom niet met zekerheid uit te sluiten.

Duikende (Krooneend, Tafeleend, Kuifeend, Brilduiker)

De gevoeligheid van al deze eenden voor verstoring is groot. Vooral de Krooneend lijkt erg gevoelig. Tafel- en Kuifeend geven de voorkeur aan luwe plekken met weinig golfslag. Zolang de toename in het aantal vaarbewegingen daadwerkelijk beperkt blijft tot de vaargeul, is de verstoring voor deze twee soorten mogelijk relatief beperkt. De Brilduiker foerageert overdag en heeft daarom meer te maken met verstoring door recreatie. Deze soort komt slechts op een aantal plaatsen in Nederland veel voor. Hierdoor is het mogelijk dat verloren gegane foerageertijd en/of energie niet ergens anders gecompenseerd kan worden. Dit kan leiden tot een landelijke afname. Negatieve effecten van een toename in het aantal vaarbewegingen op deze soorten zijn niet met zekerheid uit te sluiten.

Zaagbekken (Nonnetje, Grote zaagbek)

De gevoeligheid voor verstoring van deze beide visetende eendensoorten is respectievelijk gemiddeld en groot. Door het voorkomen in grote groepen is het nonnetje echter in potentie gevoelig voor verstoring. Negatieve effecten van een toename in het aantal vaarbewegingen op deze soorten zijn daarom niet met zekerheid uit te sluiten.

Conclusies en aanbevelingen

Broedvogels

De toename van vaarbewegingen, mits deze blijven beperkt tot de vaargeul, zal (in beide scenario's) geen directe negatieve effecten hebben op de aangewezen broedvogelsoorten Roerdomp en Grote karekiet. Aangezien deze beide soorten rietbewoners zijn, zijn eventuele indirecte negatieve effecten als gevolg van toename in golfslag, waardoor rietkragen worden aangetast mogelijk. Om te bepalen of deze indirecte negatieve effecten optreden en of ze significant zijn moet blijken uit het vervolgtraject (verstorings-verslechteringtoets of Passende Beoordeling).

Niet-broedvogels

De niet-broedvogels waarvoor het gebied is aangewezen zijn voornamelijk overwinterende watervogels. Voor deze vogelsoorten is het gebied van groot nationaal en zelfs internationaal belang als rust- en foerageergebied. Al deze soorten zijn –in meer of mindere mate- gevoelig voor verstoring door scheepvaart. Daarom zijn negatieve effecten van een toename in het aantal vaarbewegingen op deze soorten niet met zekerheid uit te sluiten. Vervolgonderzoek is nodig om eventuele negatieve effecten al dan niet uit te kunnen sluiten, en om -indien er negatieve effecten zijn- de significantie ervan te kunnen bepalen (verstorings-verslechteringtoets of Passende Beoordeling).

Voor geen van de vogelsoorten is het met zekerheid uit te sluiten dat een toename in het aantal vaarbewegingen leidt tot negatieve effecten. Op dit moment kan ook nog geen inschatting gemaakt worden of eventuele effecten al dan niet significant zijn. Voor een deel is dit te wijten aan de complexe relatie tussen toename van het aantal vaarbewegingen en verstoring van vogels, en de significantie van deze effecten. Anderzijds zijn er meer gegevens nodig over bijvoorbeeld de verspreiding van zowel vogels als boten in het gebied in verschillende seizoenen. Deze gegevens zijn echter voor een groot deel wel voorhanden. Aangezien het hier een voortoets betreft zijn deze gegevens hier nog niet in betrokken. Nader onderzoek is nodig om dit soort gegevens boven tafel te krijgen en daarmee eventuele negatieve effecten en hun significantie beter te kunnen inschatten. Het valt te overwegen om voor het modelmatig kwantificeren van mogelijk verstorende effecten van een toename in het aantal vaarbewegingen gebruik te maken van een door het (voormalig) RIZA voor dit doel ontwikkeld rekenmodel (Platteeuw et al. 2002).